

2011 - 2014
**UDDANNELSE
& UDKANT**
PILOTPROJEKT MED FOKUS PÅ HIRTSHALS

Deltagende skoler i projektet

Hjørring Gymnasium og Hf-kursus (tovholderskole og juridisk ansvarlig)

EUC Nord, Hjørring afd. for hhx og htx

Hirtshals Skolecenter

Hjørring Kommune

UU Vendsyssel / UU Hjørring

Forsker Sune Jon Hansen, Københavns Universitet

Projektet har modtaget støtte fra Region Nordjylland.

REGION NORDJYLLAND

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD V/ REKTOR ELSEBETH GABEL AUSTIN	4
Baggrund.....	4
Formål og strategi.....	5
Organisering.....	6
Forløb og erfaringer fra organisering og tilrettelæggelse	6
Forankring.....	7
Gennemførte aktiviteter i projektperioden.....	8
AFSLUTTENDE EVALUERING V/ SUNE JON HANSEN.....	12
Metode	12
Elevperspektiver på projektet.....	13
Uddannelsesmesserne: <i>uddannelse og jobs, det handler om os</i>	14
Fagsamarbejde: <i>springet er ikke så stort som man ellers kan gå og tro</i>	16
Rollemodeller - der er meget nyt der skal ses til.....	17
Lærerperspektiver på projektet.....	19
Organiseringen af fagsamarbejdet: <i>"Vi blev lidt sådan kastet ud i det"</i>	19
Fagsamarbejdets output - <i>en øjenåbner</i>	22
Et forældreperspektiv <i>"Det er en rigtig god ide"</i>	24
Et talperspektiv.....	26
Konklusion	28
LITTERATURLISTE	30
INDTRYK V/ SKOLELEDER TROELS MIKAELSEN	32
Besøg på AAU	32
UU-vejleders deltagelse ved uddannelsesmessen i november 2014	33
Bump på vejen.....	33

FORORD

BAGGRUND

Hjørring kommune er en af Danmarks udkantskommuner med et relativt stort opland. I kommunens yderområder er der mangeårige traditioner for erhverv, som ikke tidligere krævede en ungdomsuddannelse eller en uddannelse overhovedet.

De markante forandringer, som vi oplever i samfundet i dag, betyder, at flere af de erhverv, som tidligere gav en stabil levevej, ikke længere har samme status. I de samfund, hvor traditionen stadig er stærk for lokale erhverv, er der færre unge, der søger en ungdomsuddannelse. Dette gælder i Vendsyssel generelt som udkantsområde, men der er så her igen specifikke områder, hvor tendensen til lavere uddannelsesniveau er særlig markant. Et af de områder er Hirtshals, hvor fiskerierhvervet har stået stærkt, og hvorfra ungdomsuddannelserne har den laveste rekruttering. Vendsyssel har oplevet større arbejdsløshed, og krisen har sat sit præg i området, som er geografisk langt fra de store byer med flere jobmuligheder.

Hjørring Gymnasium og Hf-kursus (stx og hf) og EUC Nords gymnasiale uddannelser (hhx og htx) ønskede et samarbejde, hvori også UU-Vendsyssel¹, Skolecenteret i Hirtshals og Hjørring Kommune indgik for at gøre en målrettet indsats i Hirtshals som opland og udkantsområde med det formål at oplyse om perspektivet ved at tage

1. UU-Vendsyssel blev i løbet af projektperioden delt i to, så det i den sidste del af projektet var UU-Hjørring, som var samarbejdspartner.

uddannelse og ved at starte på en ungdomsuddannelse som første skridt til at bryde mønsteret for uddannelse. En større frekvens af optag til ungdomsuddannelserne var naturligvis et af målene for samarbejdet, og en afklaring af uddannelsesønske var en integreret del af dette mål.

Fra Region Nordjyllands uddannelsespulje blev projektet støttet med 1,5 mio. Det 3-årige projekt, der i udgangspunktet skulle afvikles fra 2011-2014, havde fokus på de gymnasiefremmede miljøer. Foruden information om de stedlige ungdomsuddannelser var et andet vigtigt fokuspunkt at informere om videregående uddannelse, og hermed bidrage til at give flere unge valgmuligheder i deres professionsvalg og hvorved lokalområdets uddannelsesniveau på sigt skulle hæves. *University College Nordjylland* og *Aalborg Universitet* foruden lokale erhvervs virksomheder blev inddraget i projektet og medvirkede til at uddybe perspektivet på uddannelse.

FORMÅL OG STRATEGI

Formålet med projektet blev i ansøgningen udtrykt i det følgende: at

- få brudt den arv, der ligger i, at man ikke ser boglige kompetencer som "regulært arbejde"
- informere og påvirke forældrene til elevmålgruppen
- højne frekvensen af unge, der efter folkeskolen søger optagelse på en ungdomsuddannelse
- skabe bedre forståelse for overgange fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne
- fokusere på fastholdelse og motivation, når de gymnasiefremmede unge er blevet optaget på en ungdomsuddannelse
- sikre at de unges talentpotentiale anerkendes og udnyttes maksimalt på trods af traditioner i deres bagland
- styrke skoleudviklingen ved holdningsbearbejdelse i Hirtshals
- at dette pilotprojekt senere skal danne forbillede for lignende indsatser i andre af kommunens områder og i regionens udkantsområder i øvrigt

I den 3-årige strategi indgik følgende indsatsområder og aktiviteter:

- Øget oplysning til forældrene ved forældrekurser og ekskursioner til ungdomsuddannelsesinstitutioner for at møde skolernes lærere og elever i det studiemiljø, som ungdomsuddannelserne tilbyder
- Inddragelse af 7.-9. klasse og deres forældre på Hirtshals Skolecenter fra august 2011, så projektet inddrages i skolens årsplan allerede i maj-juni
- Folkeskolens og ungdomsuddannelsernes lærergrupper skal gennem særlige samarbejdsprojekter opnå forventningsafklaring i forhold til afleverende niveau såvel som for afgangsniveau. Der skal gennem faglige samarbejder og forløb fokuseres på gymnasiets faglige krav og muligheder som motivationsforstærkende element for at vælge en ungdomsuddannelse
- UU-vejlederne klædes på til at foretage forældrekurser i uddannelsesvalget på Hirtshals Skolecenter. Målgruppen er forældre med skolesøgende børn, startende med 7. klassesetrin. Kurserne placeres i foråret.
- Ungdomsuddannelserne følger op med "brobygning" for forældre, der har skolesøgende børn på 9. klassesetrin i efteråret med temaet: Fokus på job- og karrieremuligheder efter uddannelserne.
- Udvikling af innovative læringsmiljøer (udnyttelse af nye medier som de sociale medier, mobillæring, podcast, videocast m.m.), talentudvikling for både stærke og svage elever
- Møde med rollemodeller: elever og studerende fra hhv. gymnasierne og de videregående uddannelser

Der var heldigt sammenfald mellem ansøgningens indhold og emnet for Sune Jon Hansens ph.d.-afhandling ved Københavns Universitet om social arv og uddannelsesstrategier og hans interesse for Hirtshals. Der blev indgået aftale med ham om at indgå i projektet med den viden, han havde og ville få fra sin forskning, og om at være projektets afsluttende evaluator.

ORGANISERING

Hjørring Gymnasium og Hf-kursus blev vært og juridisk ansvarlig projektleder. Organiseringen af projektet i øvrigt indebar en *styregruppe* med skolernes ledelser foruden en *kontaktgruppe* med ledelsesrepræsentanter og lærere. Styregruppen havde det overordnede ansvar for afviklingen, hvor kontaktgruppen havde ansvar for, at aktiviteterne blev afviklet, og at projektets milepæle og mål fik oversættelse til praksis.

I kraft af, at der i *kontaktgruppen* sad repræsentanter fra alle projektpartneres skoler samt UU Hjørring var det rimeligt effektivt og ligetil at få drøftet de overordnede beslutninger fra styregruppen til mere efterfølgende "hands-on" i kontaktgruppen, hvis primære funktion gennem hele projektperioden var at være platformen for den mere praksisorienterede del af de mange aktiviteter, som blev planlagt og gennemført. Det var her, der blev taget beslutninger om struktur og gennemførelse af fagsamarbejde, messer, konferencer samt forældrearrangementer med mere.

Erfaringerne fra denne gruppe har gennemgående været rigtig gode. Der blev afholdt rigtig mange møder gennem de 3½ år, og selvom der var medlemsudskiftninger, var gruppen alligevel en forholdsvis stabil base med et udpræget godt samarbejde på tværs af folkeskole, UU Hjørring og de gymnasierne. Dette bidrog til et fint personkendskab med efterfølgende fine relationer, der også på sigt forhåbentlig forventes at bidrage til en forsat åbning mellem folkeskole og gymnasierne i Hjørring med henblik på at lette overgangen mellem disse.

FORLØB OG ERFARINGER FRA ORGANISERING OG TILRETTELÆGGELSE

I projektets 1. år mødte vi uventet forhindringer, da Hjørring Kommune samtidigt implementerede strukturændringer, der involverede Hirtshals Skolecenter. Det betød, at skolens lærere og ledelse havde en del andet at tænke på, så projektets tidplan blev forsinket. I projektets 3. år blev projektet så igen forsinket, men denne gang på grund af den landsomfattende konflikt på folkeskoleområdet, så planlagte aktiviteter i foråret 2013 måtte aflyses. I projektets 3. år skulle gymnasierne så implementere nye arbejdstidsregler, som nok også påvirkede projektet, om end kun i mindre grad, men der blev skabt usikkerhed om aflønning. Region Nordjylland viste stor forståelse og indvilgede i at forlænge projektet med et halvt år, så de aktiviteter, der særligt var blevet berørt af de nævnte udefrakommende faktorer, kunne gennemføres.

De mest nyskabende elementer i projektet var forældrekurser foruden det kombinerede perspektiv på uddannelse, hvor flere interessenter blev inddraget i informationen af 8.- og 9.klassernes elever. Fagsamarbejde mellem folkeskolelærere og gymnasielærere har været i spil i tidligere projekter, men her var der tale om en direkte forpligtelse til at gennemføre forløb i de udvalgte fag og folkeskoleklasser, og disse forløb skulle viderefremmes i en materialsamling.

Det kan ikke undre, at de aktiviteter, der var mest nyskabende også blev dér, hvor der var flest vanskeligheder, og det ser vi i dag tilbage på som begyndervanskeligheder, som vi har lært af.

Projektets opstart var præget af store forventninger, ikke mindst til de invitationer, som ungdomsuddannelserne udsendte til forældrekurserne. Vi inviterede forældrene til eleverne på Hirtshals Skolecenter til besøg med spændende programmer for rundvisning og møde med gymnasielærere og -elever. Hirtshals Skolecenter sørgede for gratis transport (dvs. betalt af projektmidlerne) til Hjørring Gymnasium og Hf-kursus og til EUC-Nords gymnasier. Besøgene lå som fyraftensmøder, og der indgik desuden et gratis, lettere måltid mad. Hirtshals Skolecenter stod for udsendelse af invitationerne, men trods påmindelser og entusiastiske opfordringer om at tilmelde sig, måtte vi aflyse disse arrangementer på grund af manglende tilslutning. Vi konkluderede, at vi i stedet ville placere vores aktiviteter i Hirtshals for så senere at gennemføre besøg på ungdomsuddannelserne.

En vigtig erfaring har været, at formål og mål med lærersamarbejdet fra starten skal tydeliggøres i meget høj grad. Selv om vi i projektets første år fra ledelsesside selv syntes, at vi informerede grundigt om indholdet af

lærersamarbejdet, og selv om der var igangsættende fælles møder, så viser lærerevalueringerne, at det ikke blev opfattet som tilstrækkelig information. Der var en vis træghed i starten på fagsamarbejdet, som til dels må tilskrives usikkerhed om formål og om, hvem der skulle tage initiativet. Da fagsamarbejdet noget forsinket kom i gang, blev resultatet til gengæld godt i de tre involverede fag (dansk, matematik og engelsk), og den afsluttende fagkonference viste, at der bestemt var opnået gensidig forståelse mellem folkeskole- og gymnasielærergrupperne – både i forhold til det daglige arbejde i klasserne og læreplanernes krav – og der var bestemt lagt et fundament, som vi nu kan bygge videre på.

FORANKRING

Projektet er et pilotprojekt, og i ansøgningen stod der om forankringen:

"Det forventes at projektet resulterer i, at modellen søges videreført i andre udkantsområder, ikke bare i Vendsyssel men også andre steder i regionen. De nye arbejdsgange og fokusområder vil ved projektets afslutning have dannet basis for en nytænkning, som vil have sat spor i skoleudviklingen og overgangsmønstrene fra folkeskole til ungdomsuddannelse med positiv effekt for de videregående uddannelser i Nordjylland."

På de deltagende skoler agter vi selv at videreudvikle samarbejdet med de erfaringer, vi har gjort, og at udbrede det til flere skoler i vores opland. Vi håber, at vores erfaringer og materialesamling fra fagsamarbejdet (som findes på projektets hjemmeside) kan medvirke til, at andre skoler, der gerne vil i gang med lignende samarbejder i deres område, kan få inspiration – og måske også nå resultaterne lidt hurtigere – ved at høre om både det, som vi synes gik godt og det, som gik mindre godt. Vi står naturligvis til rådighed for yderligere oplysninger og sparring.

Som projektets juridiske ansvarlige og vært vil vi gerne takke alle partnerskolerne, Hjørring Kommune og UU foruden Region Nordjylland for samarbejdet og for mange gode timers diskussion og drøftelse, hvor vi har delt frustrationer og forventninger, glæder og bekymringer i dette fælles projekt i vores udkantsområde, her specifikt Hirtshals, men også i projektets videre perspektiv med oplysning, rekruttering og uddannelse af egnens unge.

*På styregruppens vegne,
Rektor Elsebeth Gabel Austin
Januar 2015*

GENNEMFØRTE AKTIVITETER I PROJEKTPERIODEN

2011

Opstartsmøde for skolernes styregruppe og kontaktgruppe.

Opstartsmøde for partnerskolernes styregruppe og kontaktgruppe

Udefrakommende oplægsholder, der gav inspiration til indhold og strategi for forældrekurser og relevante elevårgeange for projektets fokuspunkter.

Kursus om uddannelsessystemet for lærere fra Hirtshals Skolecenter og vejledere ved UU-Vendsyssel.

UU-Vendsyssel m.fl. informerede om uddannelsessystemets opbygning og valg af ungdomsuddannelse.

Kursus om de gymnasiale ungdomsuddannelser for lærere fra Hirtshals Skolecenter

Kurserne afvikledes som lærerekskursioner til de fire gymnasiale ungdomsuddannelser i Hjørring (stx, hf, hhx og htx), hvor repræsentanter informerede om indhold og sigte med de forskellige profiler, forskelle i studiemiljø mellem institutionerne mv.

Forældrekurser for forældre til elever i 9. klasse.

Den fast tilknyttede UU-vejleder på Hirtshals Skolecenter holdt kurser om uddannelsessystemet og valg af ungdomsuddannelse, målrettet gymnasiefremmede forældre. Et samarbejde med studievejledere fra de deltagende gymnasier.

2012

Besøg på Aalborg Universitet

Alle opbygningslærere fra Hirtshals Skolecenter, partnerskolernes lærere og ledelsesrepræsentanter. Formål: at få viden om mulighederne for videreuddannelse i det regionale uddannelsesmiljø.

Forældrekurser for forældre til elever i 8. klasse.

Den fast tilknyttede UU-vejleder på Hirtshals Skolecenter holdt kurser om uddannelsessystemet og valg af ungdomsuddannelse målrettet gymnasiefremmede forældre. Et samarbejde med studievejledere fra de deltagende gymnasier.

Besøg af rollemodeller i klasser fra overbygningen på Hirtshals Skolecenter.

Elever fra de gymnasiale uddannelser i Hjørring besøgte overbygningsklasserne for at fortælle deres personligt funderede historie om overgangen til og livet som elev på en gymnasial uddannelse.

Virksomhedsbesøg på Brdr. Schlie's Fiskeeksport i Hirtshals (for lærere og ledelser).

Fælles konference

Oplysning og inspiration fra bl.a. projektets forsker Sune Jon Hansen og direktør for Erhverv Hjørring Bo Geertsen.

Uddannelsesmesse.

Eleverne fra 9. klasse arrangerede som afslutning på deres brobygningsforløb på ungdomsuddannelserne en messe, hvortil forældrene blev inviteret. På messen udstillede eleverne deres uddannelsesvalg. Forældrene - og eleverne indbyrdes - kunne lade sig inspirere til valget af de forskellige stande.

Workshop på Region Nordjyllands uddannelseskongference i december

Repræsentanter fra Styregruppen for projektet præsenterede projektets indhold, formål og sigte for regionale repræsentanter fra uddannelsesverdenen.

Seminar om uddannelse, beskæftigelse og livskvalitet på UCN, Aalborg

I forbindelse med samarbejde mellem projektets følgeforsker, Sune Jon Hansen, og Projekt FlexVid.

2013

Fagdating mellem lærere fra Hirtshals Skolecenter og de gymnasiale uddannelser i Hjørring

Hjørring Gymnasium og Hf-kursus og Erhvervsgymnasiet, EUC Nord. Fagdating blev startet og gennemført i de tre fag.

Fyraftensarrangement på Nordsøen Oceanarium

Oplæg med forfatter og foredragsholder Ann-Elisabeth Knudsen. Forældre til elever i 7. – 9. klasse på Hirtshals Skolecenter samt lærere fra projektets partnerskoler overværede oplæg om udviklingen af hjernen i teenageårene og betydningen heraf for de unges læring.

Uddannelsesmesse for forældre til elever i 9. klasse.

Eleverne fra 9. klasse arrangerede som afslutning på deres brobygningsforløb på ungdomsuddannelserne en messe, hvortil forældrene blev inviteret. På messen udstillede eleverne deres uddannelsesvalg. Forældrene – og eleverne indbyrdes – kunne lade sig inspirere til valget af de forskellige stande.

2014

Fagdating

Lærere fra Hirtshals Skolecenter og de gymnasiale uddannelser i Hjørring

Uddannelsesmesse og skole-hjemsamtaler

Skole-hjemsamtaler for 7. – 9. klasse afvikledes i Tornbyhallen. I tilknytning hertil blev der arrangeret en uddannelsesmesse med repræsentanter fra de videregående uddannelser i Region Nordjylland. De gymnasiale uddannelser udstillede også og inddrog tidligere elever med baggrund fra Hirtshals som rollemodeller i deres egenskab af at være studerende på en videregående uddannelse. En af disse rollemodeller holdt desuden et oplæg om sin uddannelsesrejse.

Konference med præsentation af fagdating mellem lærere fra Hirtshals Skolecenter og de gymnasiale uddannelser i Hjørring

Faggrupper på tværs af Hirtshals Skolecenter og de gymnasiale uddannelser i Hjørring gennemførte planlagte undervisningsforløb i dansk, engelsk og matematik.

Forældrekursioner til stx/hf for forældre til elever i 7. – 9. klasse

Forældre besøgte Hjørring Gymnasium og Hf-kursus ifm to fyraftensarrangementer, hvor struktur, fag og miljø på stx og hf blev præsenteret. Ifm med arrangementerne viste nuværende elever fra stx/hf de besøgende rundt på skolen til forskellige fagpræsentationer.

Forældrekursion til hhx for forældre til elever i 8. og 9. klasse

Forældre besøgte EUC Nord (hhx) ved et fyraftensarrangement, hvor struktur, fag og miljø på hhx blev præsenteret. Nuværende elever fra hhx viste de besøgende skolen og viste præsentationer af forskellige fag, der kendetegner den merkantile profil i hhx. Et tilsvarende arrangement på htx måtte aflyses på grund af for få tilmeldte.

Temaugø om uddannelsesvalget på Hirtshals Skolecenter

Eleverne på 9.årgang arbejdede med miniprojekter omkring deres forestående valg af ungdomsuddannelse. Studievejledere fra de gymnasiale ungdomsuddannelser i Hjørring var repræsenteret med oplæg for eleverne om de forskellige studieretningsmuligheder.

Uddannelsesmesse

Skole-hjemsamtaler for 7. – 9. klasse afvikledes i Tornbyhallen. I tilknytning hertil var arrangeret en lille uddannelsesmesse med udstillere fra de gymnasiale uddannelser i Hjørring. Gymnasiernes stande havde tilknyttet nuværende elever fra stx, hf, hhx og htx, der alle havde baggrund fra Hirtshals.

2015

Afslutningskonference den 27. januar på Hjørring Gymnasium og Hf-kursus

En halv dags konference for partnerskolerne i projektet, samarbejdspartnere og øvrige interesserede. Konferencens program har oplæg fra Sune Jon Hansen, som vil fremlægge sin afsluttende rapport, og Søren Schultz Hansen om digital adfærd hos de unge foruden prof. Kjelds Fredens om læring, strategier og færdigheder.

AFSLUTTENDE EVALUERING

Sune Jon Hansen

METODE

Til evalueringen af *Projekt Uddannelse* og *Udkant* har der været arbejdet med en tilgang, der rækker ud over den klassiske forståelse af evaluering som noget, der i sin summative form drejer sig om at afdække graden af målopfyldelse inden for et givent program eller en given praksis – in casu *Projekt Uddannelse og Udkant*. I fokus har været en formativ version, der, på baggrund af *en systematisk retrospektiv gennemgang af organisering, gennemførelse, præstationer og udfald, som på forskellig vis og med forskellig styrke har spillet en rolle i og for praktiske handlingssituationer* (Dahler-Larsen & Krogstrup 2003:14), bestræber sig på at udstikke anbefalinger eller pejlemærker i lyset af projektets forløb og dets forskellige indsatser og initiativer. Der er tale om en evaluering, der overvejende stiller skarpt på, hvordan elever, lærere og forældre har deltaget i og oplevet projektet. Organisering, gennemførelse, præstationer og udfald evalueres med andre ord kvalitativt fra aktørernes perspektiv².

At opgøre projektets effekter numerisk, som et potentielt større optag af unge fra Hirtshals på gymnasierne i Hjørring, ligger således uden for evalueringens rammer. Ikke fordi det er uvæsentligt, tværtimod, men fordi det ikke har været muligt, at producere statistisk materiale af en volumen og over en periode, der kunne gøre tallene

² Det talmateriale der er blevet benyttet og produceret, vil blive præsenteret og indgå i evalueringen i et selvstændigt afsnit. Se side 26

signifikante. Også i Hirtshals tager flere unge en ungdomsuddannelse (data fra UU 2013 (Kvalitetsrapporten) og Hansen 2014), men at sige, at det skyldes projektet og ikke den generelle regionale og samfundsmæssige udvikling, har vi ikke talmateriale, der kan konkludere .

Ved at gå kvalitativt til værks og vægte en formativ evaluering opererer vi også med en evalueringsform, der i højere grad sigter på læring og udvikling; på at resultaterne af det arbejde og den proces projektets aktører har taget del i, kan være anvendelig for og tjene som inspiration til fremme af unges uddannelsesvalg andre steder. Ved at belyse erfaringer med og dykke ned i projektets processer mere end dets produkt(er), er det ambitionen at udbrede kendskabet til, hvad der er gjort, hvad der har gået for sig, og hvordan det er blevet modtaget undervejs i projektet. Det er heri, at evalueringens – og projektets – anvendelsesdimension, og effekter, skal findes.

Evalueringen er tilrettelagt sådan, at projektets effekter trækkes ud via et kvalitativt materiale bestående af:

1. fokusgruppeinterviews med elever på stx/hf (to elever fra 1.g. og to elever fra 1. hf.), hhx/htx (to elever fra hver uddannelse, alle på 1. år) og Hirtshals Skolecenter (4 elever fra to af 9. klasserne),
2. lærere på stx (tre lærere der repræsenterer henholdsvis dansk, engelsk og matematik på de gymnasiale uddannelser) og Hirtshals Skolecenter (to lærere) og
3. individuelle interviews med to forældre til børn på Hirtshals Skolecenter, der har deltaget i projektets initiativer³.

Interviewene har fulgt en semi-struktureret interviewguide (Kvale 2000), der er blevet konstrueret til hver af de tre informant-grupper, og som gennemgående har sigtet på at få viden om:

1. Hvordan og i hvilket omfang projektet har spillet en rolle – som løftestang – i forhold til elevernes valg af og gang på en gymnasial ungdomsuddannelse.
2. Hvorfor/hvorfor ikke projektet har ramt eleverne/forældrene.
3. Hvordan der er blevet arbejdet med projektet blandt elever og lærere.

Interviewene var, ligesom evalueringen, bygget op omkring projektets forskellige milepæle, og i det følgende vil udsagn – erfaringer, holdninger og oplevelser – fra projektets aktører blive udfoldet i relation til projektets forskellige milepæle: visualisering af uddannelses-, job- og karrieremuligheder gennem uddannelsesmesser, rollemodeller/besøg af elever fra ungdomsuddannelserne og det tværinstitutionelle samarbejde mellem lærere fra gymnasierne og Hirtshals Skolecenter i dansk, engelsk og matematik. Først vil projektet set fra elevernes perspektiv blive evalueret, derefter fra lærernes perspektiv og til sidst fra forældrenes perspektiv. Inden de afsluttende og opsummerende bemærkninger vil projektet også blive evalueret fra et statistisk perspektiv⁴.

ELEVPERSPEKTIVER PÅ PROJEKTET

I løbet af projektet har tre elevårgange fra Hirtshals Skolecenter været involveret. Hvor de to ældste årgange har medvirket i uddannelsesmesser, det tværinstitutionelle fagsamarbejde og besøg af *rollemodeller*, har den yngste årgang (aktuelt niende klasse på Hirtshals Skolecenter) endnu ikke taget del i uddannelsesmessens⁵.

3. Fælles for interviewene har været en tilgang præget af Pierre Bourdieus arbejde med og forståelse af interviewet, som en iscenesat samtale, der er forvrænget i den forstand, at der er forskellige dagsordener og forståelser i og på spil i relationen mellem informant(er) og interviewer; en afstand mellem informant(er) og interviewer, som intervieweren må håndtere forud for, under og efter interviewet (se bl.a. Bourdieu et al. 1999, Glasdam 2007 og Hansen 2014). Informanterne er udvalgt af medlemmer af styregruppen.

4. Interviewene er alle blevet transskriberet som talte; dvs. med diverse grammatiske fejl og ordvalg, men dog uden gengivelse af intonation. Det betyder også, at nogle af de anvendte citater kan være lidt bøvlende at læse. (...) markerer at der er skåret i citatet, ... markerer en pause i talerækken og parenteser med SJH, markerer at jeg, Sune Jon Hansen, har været inde og redigere.

5. Uddannelsesmessens for niende klasserne var planlagt til november 2014 og løb af stablen umiddelbart efter denne evaluering blev gennemført.

På tværs af årgangene er der enighed om, at brobygningsforløbene⁶, som har kørt i både ottende og niende klasse⁷, hjælper til at afklare om man skal tage den ene eller den anden ungdomsuddannelse. At det er *"godt at man får mulighed for at snuse til forskellige ting"* og *"se mere grundigt, hvordan der var på de forskellige steder"*, som to af gymnasieeleverne udtrykker det. På den måde indgår brobygningen som en afklarende del i de unges uddannelsesvalg: *"Jeg brugte det også til at finde ud af, hvad jeg ikke skulle. Jeg var for eksempel på handels-skolen og det sku' jeg bare slet ik'"* (Simone, stx)⁸. Spørges der ind til problemer omkring brobygningsforløbene påpeges to forhold. For det første, at det kan være svært at komme ud på en uddannelse og være brobygger. Med Niels fra hhx's ord: *"Jeg synes det var træls med det der brobygning, fordi man sådan blev set ned på. Det var ikke mobning, men det var træls fordi man gik og gik i vejen og sådan"*. Og for det andet, som en anden af eleverne fra hhx, Kasper, formulerer det, at *"... det ville være godt, hvis man vidste noget mere om, hvad man ville bagefter, altså hvad man ville bruge uddannelsen til. Men det hjalp messen til med"*.

UDDANNELSESMESSERNE: UDDANNELSE OG JOBS, DET HANDLER OM OS

Og netop uddannelsesmessen, en af projektets milepæle, er helt overvejende blevet modtaget, som et brugbart tiltag. På flere niveauer og ikke mindst fordi uddannelsesmessen har været placeret i umiddelbar forlængelse af eller tilknytning til brobygningsforløbet – dette ser ud til at have givet mening til både brobygningen, retrospektivt, og uddannelsesvalg og – orientering, prospektivt: *"Vores forløb var meget i forbindelse med brobygning og det var meningen at det skulle være i forbindelse med det. Det var helt vildt spændende"* (Sofie, stx). Det fremgår af materialet, at for de elever, der ved, eller har en god fornemmelse af hvad, de vil være, der er uddannelsesmessen en lejlighed til at fordybe sig (yderligere) i et uddannelses-/erhvervsspor. Hos disse elever var uddannelsesmessen ligetil og *"for os, der var det fint nok, for vi vidste hvad vi ville og var engageret"* (Jesper, htx). Som Josefine fra stx der gerne vil være folkeskolelærer: *"jeg havde fokus på folkeskolelærer og jeg snakkede med nogle der var lærere og nogle der var ved at læse til lærer og det var rigtig godt. Det lagde vores lærer meget fokus på, at vi skulle snakke med nogen, som var udlærte eller i gang med at uddanne sig til faget. Det var godt"*. Blandt disse elever dyrkes messen, dens forløb og afslutning med præsentation og opbygning af stand, med stort engagement: *"ja, jeg havde en veninde som ville være dyrlæge og det kunne man bare se i hendes bod. Den var virkelig flot og hun havde sat sig ind i det. Og det havde de fleste og det er jo også fordi at uddannelse og jobs, det handler om os"* (Sofie, stx).

Og det, at uddannelsesmessen handler om eleverne, deres uddannelses- og karrierevalg samt karrieremuligheder, er en pointe, som indfinder sig hos samtlige af de interviewede. Også hos dem, der ikke er afklarede og ved, hvad de lige vil. Som Niels fra hhx: *"Jeg synes at det var svært, fordi jeg vidste ikke hvad jeg ville. Opgaven blev nok ikke så god, fordi det var ikke noget jeg særligt meget ville vide noget om. Jeg tog bare noget. Men selve messen, det var smart fordi, der fik vi at se, hvad andre også ville og sådan"*. Og netop dette, at messen gav mulighed for og anledning til, at eleverne kunne orientere sig hos kammerater og se og høre om de jobs og tilhørende uddannelser, som de havde valgt, fremtræder som helt afgørende; at der en form for spejlingseffekt ved at være samlet til sådan en messe. Her illustreret ved Simone og Lily fra stx, som begge var i tvivl om hvad de ville med og skulle bruge uddannelsesmessen til:

Simone: Jeg synes, at det var vildt spændende at se hvad de andre ville være.

Lilly: Jeg fik det ud af det, at vi skulle finde ud af alt omkring jobbet og så kunne man jo se om det var noget man gad eller ikke gad. Også ved at se hos de andre, så det var godt.

Simone: Det er jeg også enig i, man fandt ud af hvor lang uddannelsen bag de forskellige jobs var. Ok hvor meget tid vil jeg bruge på min uddannelse og hvor lang tid vil det tage og sådan og det var godt at få

6. Brobygningsforløbene introducerer folkeskoleeleverne til ungdomsuddannelserne gennem ophold på ungdomsuddannelserne og har hidtil kørt i en uge på 8. og 9. årgang i folkeskolen.

7. Men som i forbindelse med ny skolereform har ændret karakter, så den ikke længere omfatter alle elever, men kun de elever der vurderes at have behov.

8. De interviewede elever er alle blevet anonymiseret. Køn og uddannelsesinstitution er ikke.

lært.

Lilly: Ja, men det handlede også om at blive bekræftet i hvad man ikke ville være. Hvad de forskellige jobs kræver og er det så noget man vil. Og man får også et andet indtryk af hinanden til sådan en messe, når man ser, at OK han vil gå så langt med sin uddannelse og det er egentligt meget fedt.

Josefine: Ja, det var fedt at se passionen for fagene

Sofie: Ja, og hvad ens kammerater havde valgt at blive.

Og Kasper (hhx) er måske endnu klarere i mælet: *"Ja, når man ser ved hinanden, så ser man jo hvad man også kan være, så får man mere indblik i, nå det kan man også blive, det lyder spændende, så får man lidt mere, sådan...også at bruge udelukkelsesmetoden. Og komme lidt bedre ind på hvad de forskellige jobs er og hvad de kræver af uddannelse. Så det var helt klart fascinerende"*.

Fælles for eleverne er en opmærksomhed på betydningen af uddannelse, på at uddannelse er og bliver en vigtig del i deres liv – og for deres livsmuligheder. Og dette tales også frem som en motivationsfaktor ved uddannelsesmesserne. Som Niels og Jesper fra henholdsvis hhx og htx udtrykker det:

Jesper: ja, der er ikke mange der ved hvad de vil og det kunne sådan en messe jo også hjælpe på.

Niels: Også for at se, hvad skal der til og at man skal til at tage sig lidt mere sammen. Man skal tage sig sammen, fordi du skal tage dig sammen for at blive erklæret parat til gymnasiet.

En anden motivation, der tales frem af eleverne i forbindelse med uddannelsesmessens, er tilstedeværelsen af forældre; dvs. arrangementets offentlige karakter. Her fremhæves det, at det gjorde en forskel, at ikke kun lærere og klassekammerater, men også forældre, og ikke kun ens egne men alle forældre kom og havde adgang til messen og de forskellige boder. Som Kasper siger, så var det *"lidt specielt at man skulle fortælle for fremmede forældre, at det her, det var det man ville. Men alligevel så var det også godt, for det gjorde, at man lige var lidt mere oppe på tærne: nå hvad er det du gerne vil være og hvordan bliver du det? Ja, men så skal man tage den og den uddannelse"*. I denne forbindelse skal det også nævnes, at der blev foretaget nogle ændringer mellem den første messe i 2012 og messen i 2013. Ikke mindst ændredes procedurerne for fremlæggelserne, sådan at eleverne i 2013 først præsenterede deres bod og uddannelse til lærere og elever og så den efterfølgende dag for forældre: *"vi holdt et oplæg dagen før forældrene kom – for klassen og vores lærere og så blev vores projekt eller opgave så bedømt og så dagen efter, der kom forældrene. Det virkede rigtigt godt fordi, at så havde vi ligesom præsenteret det en gang"* (Jesper, htx). I 2012 afholdtes messen på én dag, og det kritiseres af nogle af eleverne for at være for forvirrende i forhold til, hvem der skulle komme og *"sådan spørge ind til vores projekter"* (Simone, stx).

Mens der er enighed om, at uddannelsesmessens har været et godt initiativ, så efterspørger de fleste af de interviewede elever mere information forud for, samt flere søgeredskaber under forløbet, der fører frem til uddannelsesmessens⁹. Hvad angår den indledende information, så udtrykker flere af eleverne et ønske om, at der var givet flere informationer i forbindelse med forløbets opstart, sådan at det var helt klart, hvad man skulle og hvordan: *"Det ville have været godt om vi havde fået mere information inden vi gik i gang"* (Simone, stx) og *"jeg synes, i forhold til heroppe (på hhx), der synes jeg det var vagt med informationer og sådan noget"* (Niels, hhx). I tæt forbindelse hertil knytter sig også ønsket om flere og bedre søgeredskaber:

William (htx): Ja, du fik et link måske til ug.dk (uddannelsesguiden, SJH) og så var det det.

Kasper (hhx): Ja, det er sådan en guide.

William: Vi kunne fx ikke finde den uddannelse vi skal på derinde, vi var nødt til at søge på Google, så det

9. Af de otte interviewede elever der har deltaget i en uddannelsesmesse, er det kun to der ikke udtrykker kritik. Disse to er omvendt positive overfor informationsniveauet, som de synes har været godt. Dette kan dels skyldes, at de begge er elever, der har været sikre på deres uddannelsesvalg, samt at de begge har deltaget i den anden uddannelsesmesse; dvs. i den messe hvor de første fejl til en vis grad er blevet håndteret.

er ikke alle uddannelser der er derinde.

Niels (hhx): Rimeligt hurtigt heroppe (hhx) fik vi nogle søgeredskaber til at søge på nettet, det kunne have været godt.

Kasper: Ja, søgeredskaber ville have været en stor hjælp – mere vejledning i det fra lærere.

Som et sidste kritikpunkt, eller snarere forslag til fremtidige uddannelsesmesser, pointerer eleverne, at de godt kunne have tænkt sig en tættere kontakt til UU-vejlederen under forløbet, som en der for eksempel *"var med til uddannelsesmessen og stod så man kunne gå over og snakke med ham"* (Niels, hhx). *"Ja, han kunne godt være der så man kunne komme over og få nogle råd, men også være med i forbindelse med projektet og give råd til hvilke uddannelsesveje man skal tage for at få de forskellige jobs og uddannelser"* (Kasper, hhx). Hermed være ikke sagt, at eleverne generelt har ønsket sig en tættere kontakt til UU-vejlederen, men at en UU-vejleder med fordel kunne være tilknyttet uddannelsesmessen og forløbet, der fører op til det.

At uddannelsesmesserne helt overvejende har været en succes og givet eleverne et bedre og bredere kendskab til egne og andres uddannelsesveje samtidig med, at de også har haft en motiverende effekt på eleverne, bakkes op af lærerne på Hirtshals Skolecenter, der ligeledes karakteriserer messerne som en succes: *"Ja, og så var jeg med sidste år. Det var også en succes. De (eleverne, SJH) gik ind det og fandt sådan ud af, hvad de forskellige fag krævede af uddannelse og sådan...ja, altså de skulle selv løse opgaven, men der er også en oplevelse i at gå rundt og se hinandens arbejde. Hvad skal jeg være, hvad skal de andre være"* (F.-lærer (1))¹⁰.

FAGSAMARBEJDE – "SPRINGET ER IKKE SÅ STORT SOM MAN ELLERS KAN GÅ OG TRO"

I Projekt Uddannelse og Udkant er det kun de to yngste årgange¹¹, der har taget del i en anden af projektets milepæle: det tværinstitutionelle fagsamarbejde mellem Hirtshals Skolecenter og gymnasieskolerne i Hjørring – i dansk, engelsk og matematik. For et par af eleverne på gymnasiet (htx) var der ikke den store begejstring at spore omkring de undervisningsforløb, som samarbejdet bl.a. resulterede i:

William: Det var ikke anderledes end hvordan vi ellers ville have lært ting, man fik ikke rigtigt et indblik i hvad det vil sige at gå her, men det var bare en lærer der kom som man ikke kendte.

Jesper: Det var ligesom at have en vikar.

Hos William og Jesper, der begge er gået direkte fra niende klasse på htx og i interviewene giver udtryk for, at de har været meget afklarede omkring deres valg af ungdomsuddannelse, har dansk-forløbet ikke gjort det samme store og gode indtryk, som det har gjort hos de andre elever, der har medvirket i evalueringen. Dette kan dels skyldes, at de har følt sig afklaret med uddannelsesvalg, da forløbet løb af stablen og dels kan det skyldes, at deres interesse for dansk, med Williams ord, *"... ikke var specielt stor"*¹². Hos de andre elever har der omvendt været stor tilfredshed med initiativet. Det at forløbene satte et andet og nyt fokus på, hvordan man eksempelvis arbejder med en tekst og hvilke arbejdsmetoder, der er på gymnasiet, har her haft en positiv effekt:

Josefine: Og jeg er sikker på at det var en kvinde over fra handelsskolen...fokus var meget på hvordan det var at arbejde med dansk på gymnasiet og ikke så meget på om det var den ene skole eller den anden.

Sofie: Ja, hvordan man sætter fokus på nogle andre ting her på gymnasiet og det var ligesom det det handlede meget om.

Josefine: Og vise nogle andre arbejdsmetoder.

10. F.-lærer er en forkortelse af folkeskolelærer og parenteser markerer om det er den ene eller anden lærer der udtaler sig. Betragtninger omkring anonymisering af de interviewede lærere vil fremgå i lærer afsnittet.

11. Aktuelt niende klasse på Hirtshals Skolecenter og de der er gået direkte på gymnasiet fra niende klasse.

12. For forskningsarbejder der fremanalyserer relationer mellem interesser/strategier i folkeskole og uddannelsesvalg, herunder at unge der vælger mere teknisk orienterede uddannelser oftere orienterer sig mod de matematiske/tekniske fag i folkeskolen, se bl.a. Murning 2011 og 2013, og Katznelson & Pless 2006.

Sune: Og det var ikke afskrækkende eller...

Sofie: Nej, det gjorde det lettere at se, at springet ikke er så stort, som man måske ellers kan gå og tro.

For ingen af informanterne har de undervisningsforløb som fagsamarbejdet bl.a. resulterede i haft en afskrækkende effekt. Tværtimod har det for de fleste givet en oplevelse af, at der ikke var så farligt på gymnasiet; at man, som Amalie fra niende klasse udtrykker det, "*ku' mærke niveauet det var højere også med de udtryk de brugte, de var lidt sværere*". Eller med Kim fra niende classes ord: "*Det var en god oplevelse. Ligesådan, at man kan gå og være lidt bange for at gymnasiet det bare er sådan noget med at man skal klø på og helt vildt strengt, men man kan jo godt også have det sjovt mens man lærer noget*". Her sammenfatter Kim en dobbelthed i mødet med lærerne fra gymnasiet. For på et niveau, så har eleverne været glade for, at møde, ikke kun gymnasiets arbejdsmetoder, men også gymnasielærernes måde at gå til undervisningen på:

Victor: De var ikke sådan pædagogagtige, de var sådan, altså de var sig selv...

Kim: Mere udadvendt.

Victor: Folkeskolelærerne det er mere sådan, nu skal jeg hjælpe dig og ... der er lærerne fra gymnasiet mere, nej jeg har ikke tid nu.

Sune: Så lærerne fra gymnasiet...

Victor: Man kunne tage dem mere seriøst, fordi de var sådan lidt hårde i det...det virkede bedre på mig.

Kim: Ja, det var sådan, man ku' godt få hjælp, men det var sådan lidt hårdere...mere seriøst.

Aksel: Ja, jeg synes det var virkelig fedt, en fed dag.

Som det fremgår af citatet, så har eleverne taget godt imod, at gymnasielærerne har haft en anden undervisningsstil; at de "*var sådan lidt hårde i det*" som Victor formulerer det. Men helt afgørende, og dette er det andet niveau i den dobbelthed, som citatet med Kim oven for tekstboksen udtrykker, så har lærerne ikke været hårdere end, at de også er genkendelige som mennesker, lærere, der vil lære eleverne noget; at faglighed og menneskelighed ikke er hinandens modsætninger:

Kim: Ja, jo, vi mærkede det her med at man skal lave tingene til tiden.

Amalie: Jo, men også at det ikke var helt umuligt at forstå hvad læreren sagde og sådan, at hun var sådan helt almindelig.

Kim: Ja, og det var godt i forhold til at man sådan lærte lidt om, hvordan fagligheden den er.

Mødet med de gymnasiale uddannelsesinstitutioner, deres forståelser, forventninger og ansigter, er altså blevet taget godt imod af eleverne. Berøringen med både form og indhold har altså opsummerende haft en afklarende og god effekt på eleverne.

ROLLEMODELLER - DER ER MEGET NYT DER SKAL SES TIL

Som en tredje af projektets milepæle har været besøg af elever fra gymnasiet på Hirtshals Skolecenter, der har haft det til fælles, at de kom fra Hirtshals. Ideen med disse rollemodeller var, at få nogle detaljerede beskrivelser af livet som gymnasieelev – fra et elevperspektiv og ligeså vigtigt: fra elever, der er vant til at tage turen til Hjørring. Det vil sige elever, der er genkendelige, som Hirtshalsboere, og som er bekendte med, hvad det vil sige, at tage med toget kl. 07.06 om morgenen og have rejseri som del af sit uddannelsesliv¹³. Og det er entydigt, at de elever der har haft besøg af rollemodeller, har været begejstret for det:

William: Jeg synes det var godt.

Jesper: Ja, og relevant.

William: Ja, fint at høre om overgangen.

13. I projektet er det kun den midterste årgang, der har haft besøg af rollemodeller – den nuværende 9. klasse har haft det efter evalueringen blev foretaget.

Jesper: Og det sociale... der er meget nyt der skal ses til.

William: Ja, og her har man meget mere ansvar end man har i folkeskolen... heroppe der er det skole, skole, skole - og det skal man lige vende sig til.

Jesper: Også at lære at planlægge, for ellers så er det svært at have et socialt liv.

William: Der er meget planlægning og det er godt at vide noget om, inden man starter, så man er forberedt.

Jesper: Ja, og det her med toget, at skulle tage fra Hirtshals.

Det her med at få nogle elevperspektiver på og tætte og nære beskrivelser af, hvordan det opleves, at komme fra Hirtshals og gå i gymnasiet, har gjort et stort indtryk på eleverne. Eller med Jesper fra htx's ord: *"det får man egentligt næsten mere ud af end brobygning"*. Eleverne har ikke været så optaget af hvilke uddannelser rollemodellerne har repræsenteret. Eller sagt på en anden måde, så har effekten af rollemodellerne ikke så meget været, at tune eleverne ind på bestemte uddannelser, så meget som at tune dem ind på gymnasiale ungdomsuddannelser generelt.

Josefine: Der var en, der lige er blevet student her fra. Han var i vores klasse og fortælle om hvad det vil sige at gå på gymnasiet og hvordan det er at komme fra Hirtshals og skal på gymnasiet - hvordan det er socialt og alt det der. Hvordan man lige klarer det.

Sune: Og hvad sagde han.

Sofie: Altså dem fra gymnasiet de snakkede meget om, at det faglige ikke var så svært, men at det socialt godt kunne var svært fordi der blev holdt mange arrangementer og sådan.

Josefine: Han snakkede også om at det godt kunne være hårdt når man kommer fra Hirtshals at skulle deltage i så mange arrangementer og så skal med toget hjem bagefter og så går der en time før man er hjemme og så skal man til at lave lektier og sådan.

Sune: Og hvad er jeres oplevelse.

Sofie: Det er sku lidt hårdt.

Josefine: Jeg lærte også at det her, det skal tages seriøst. Det her det er voksent, man skal være voksen nu for at kunne gå her.

Rollemodellerne har opsamlende været med til at beskrive og udpege to centrale forhold omkring liv med gymnasiale uddannelser og postadresse i Hirtshals:

1. at der er meget der skal planlægges, for at få tingene, ens faglige og sociale liv, til at hænge sammen, men
2. at overgangen fra folkeskolen til gymnasiet ikke er så svær endda.

Ud fra materialet er der ingen tvivl om, at rollemodellerne har været med til at forberede eleverne på overgangen til og livet på gymnasiet, og spørgsmålet er, om ikke også de forskellige forhold, som rollemodellerne beskriver - beskrivelser som på mange måder karakteriserer gymnasielivet for hirtshalsboere som lidt af en mundfuld - ikke glider bedre ned, idet de kommer fra unge, der lever og begår sig på gymnasierne. Lytter vi afslutningsvist til Josefine fra stx's ord kunne noget tyde på det: *"For en lærer kan jo godt stå og sige, at I skal bare komme herhen (på gymnasierne, SJH), fordi det er rigtig godt, hvor en elev måske vil sige, at det er noget helt andet og vi skal jo være elever og ikke lærere"*.

Som en allersidste tilføjelse bemærkede folkeskolelærerne også rollemodellernes afklarende og inspirerende funktion og med den supplerende, at eleverne fra gymnasiet kunne afmystificere eventuelle forestillinger om, at uddannelsesvejen skal være lineær, og at man skal vælge rigtigt første gang. På den måde var gymnasieeleverne også med til at gøre forståelsen af uddannelsesveje og -valg til noget mere realistisk: *"Også det der med at for børnene er det godt at høre om hvad der sker på gymnasiet, men også det her med at, 'jamen jeg vidste ikke hvad jeg ville og så valgte jeg noget og så blev jeg nødt til at vælge om og så kom jeg over på et andet gymnasium og det var mere mig'". Det der med vejen derhen hvor man gerne skulle være, sin rette hylde, var meget*

spændende at høre for dem...jeg tror presset på dem det er så stort, at de ikke tør vælge noget de ikke kender godt til på forhånd, så jeg tror at det er sundt for de unge mennesker at høre at man godt kan vælge forkert og så alligevel ende på, ja, rette hylde" (F.-lærer (2)).

LÆRERPERSPEKTIVER PÅ PROJEKTET

I denne del af evalueringen fokuseres på de deltagende læreres erfaringer med og oplevelser af Projekt Hirtshals; i særdeleshed hvad angår det tværinstitutionelle fagsamarbejde. Som det også fremgår af indledningen, så står det tværinstitutionelle som en af projektets helt centrale milepæle og havde som overordnede målsætning, at øge adgangen og lette overgangen til gymnasiet ved at:

1. give elever fra Hirtshals Skolecenter en bedre forståelse af og indsigt i, hvordan undervisningen (og underviserne) ser ud og hvad det kræver at gå på gymnasiet
2. skabe en bedre forståelse mellem lærerne fra gymnasierne og folkeskolen af, hvad der går for sig i de respektive institutioner; hvordan undervises der, hvilke forventninger er der til eleverne, hvilke krav stilles der, etc.
3. producere en række såkaldte eksemplariske undervisningsforløb (min. et pr. fag), som integrerer gymnasiale greb og tilgange i en undervisning på folkeskoleniveau – og som kan fungere som (inspirations-)materiale for skoler/gymnasier andre steder med lignende udfordringer.

Fra lærernes perspektiv optræder en række forhold, som på forskellig vis har spillet ind på det tværinstitutionelle samarbejde. Det drejer sig primært om organiseringen af og det strukturelle niveau omkring fagsamarbejdet og om diverse hurdler undervejs i forløbet. Disse forhold vil blive beskrevet først og herefter vil lærernes oplevelser af effekter ved forløbet blive fremstillet.

ORGANISERINGEN AF FAGSAMARBEJDET - VI BLEV LIDT SÅDAN KASTET UD I DET

I fagsamarbejdet har medvirket 9 lærere fra ungdomsuddannelserne (tre fra hver af de gymnasiale uddannelser, hver repræsenterende henholdsvis dansk, engelsk eller matematik) og 22 lærere fra Hirtshals Skolecenter (lærere fra alle klasser i skolens overbygning, repræsenterende de samme tre fag). Fælles for lærerne er en oplevelse af, at organiseringen af fagsamarbejdet, herunder ikke mindst informationer om rammerne og målet for det, var for løs.

Gym.-lærer (1)¹⁴: Jamen vi blev lidt sådan kastet ud i det – det var ikke helt klart, hvad det handlede om. Om det var om at få flere elever fra Hirtshals i gang med en ungdomsuddannelse (det troede de i starten) eller om det var hvilke ungdomsuddannelser de unge fra Hirtshals valgte...det var nok mest det det handlede om...og så var der også det problem, at der ikke var nogen engelsklærer med fra Hirtshals, det var en tysklærer, så det var sådan lidt. Og man var lidt tøvende overfor, hvad det hele skulle bruges til og sådan... men vi var rundt og hører hinanden og de var med rundt og se hos os på de forskellige institutioner og på den måde lærte vi lidt om hinandens institutioner og det var på den måde det hele startede på. Men der var lidt usikkerhed om, hvad der var meningen med projektet.

Sune: Og er I andre enige i den oplevelse.

Gym.-lærer (2): Ja.

Gym.-lærer (3): Ja, jeg sidder stadig og tror at det mest var det første.

Gym.-lærer (2): Men det er også ligesom om at projektet har rykket sig undervejs, til at vi i vores gruppe mere har lavet sådan noget udvidet brobygning på en måde.

Gym.-lærer (1): Ja, prøve at vende dem til at komme hos os på ungdomsuddannelserne.

Gym.-lærer (2): Ja, hvordan man underviser på gymnasiet...og så blev det mere til at vi bare var ved dem

14. For at sikre en rimelig grad af anonymisering benævnes lærernes fag og uddannelsessted ikke, kun deres institutionelle niveau – gymnasium eller folkeskole – og ydermere ændres deres nr. vilkårligt fra citat til citat (men fastholdes under hvert citatspor, sådan at gangen og forløbet i citatet hænger sammen). Det afgørende er ikke hvem der siger noget, men hvad der siges.

end at de var ude ved os. At det ligesom var overgangsproblemet der kom mest fokus på ... men fokus var noget uklart.

Som det også fremgår af citatsporet ovenfor, så har lærerne oplevet en (for) stor uklarhed omkring projektet, og de beskriver, hvordan de har brugt meget tid på at diskutere og vende, hvad samarbejdet skulle være og føre til, hvad der skulle laves, og hvordan det skulle laves og hvorfor. Som en af gymnasielærerne formulerer det, så *"brugte vi virkelig mange timer på at blive enige om, hvad det egentlig var vi skulle og hvad det var vi ville"* (Gym.-lærer (1)). Når der spørges ind til informationsniveauet og rammerne for fagsamarbejdet er frustrationen med andre ord relativt udtalte, og der efterspørges en strammere styring af forløbet fra projektets tovholdere – styregruppen og kontaktgruppen. Som det også kommer til udtryk hos folkeskolelærerne:

F.-lærer (1): Jeg tror at mere information, at det var klare hvad vi skulle, og hvornår vi skulle ville have været en stor hjælp.

F.-lærer (2): Ja, klarere strukturer.

F.-lærer (1): Ja, for nogle gange så måtte vi også arbejde baglæns, hvor vi var nødt til at gå tilbage og lappe et hul, for vi skulle også have beskrevet et undervisningsforløb ... at overblikket over rammer og ressourcer var bedre, det skulle man have været skarpere på i kontaktgruppen og i styregruppen.

F.-lærer (2): Ja, vi sad ligesom, åhh, hvad er det vi skal, et eksemplarisk undervisningsforløb, mindst, så ja, man sad engang imellem og, hvad er det lige vi skal og hvor meget tid er der til rådighed og så videre... for hvor meget arbejde kan man pålægge andre...der var sådan en grad af hensynsbetændelse, man vidste ikke rigtigt hvor mange ressourcer de forskellige havde og hvad der var i projektet og det kunne jeg også mærke i forbindelse med at sidde og planlægge og skal have start og mål til at hænge sammen.

At fagsamarbejdet fra en start og under forløbet havde været mere fokuseret, tydeligere rammesat, påpeges af lærerne på tværs af institutionerne og fremlægges også som årsager til en række hurdler undervejs i fagsamarbejdet. For hvem var det der skulle trække læsset? Havde alle samme timer til rådighed? Hvad var det helt præcist der skulle laves og af hvem¹⁵? Og var projektet mest for Hirtshals Skolecenter eller? Generelt giver lærerne udtryk for en forvirring omkring *ejerskabet* til projektet; en forvirring, som ikke har virket befordrende for fagsamarbejdet, idet lærerne på forskellig vis har stillet spørgsmålstejn til, hvem projektet var for: *"Det skal være klarere hvad målet er med projektet og hvorfor det er sådan, for det har lidt heddet sig, hvorfor skal jeg have den her ekstra arbejdsopgave, hvis det handler om at skaffe flere elever til gymnasierne, hvad har det med mig at gøre"* (F.-lærer (2)). Eller som dette citat fra en af lærerne på gymnasiet indrammer: *"Og i virkeligheden, så var det dem der skulle stå for det, hovedopgaven var ligesom deroppe, men det var ligesom spredt ud til os også, men hvem var det, der stod for det, det var vist dem, tror jeg nok, men det var uklart"* (Gym.-lærer (3)). Uklarheder omkring planlægningen, timeforbrug og timer til rådighed, synes i forlængelse heraf at have besværliggjort (sam-)arbejdet – også fordi, som det indikeres i citatet, at der synes at have hersket en forståelse fra gymnasielærerne af, at det var Hirtshals Skolecenter og dets lærere, der så at sige skulle initiere processen¹⁶. Dem der skulle/burde have det største ejerskab. En pointe er i den forbindelse også, at uklarheder omkring timeforbrug og timer til rådighed forplantede sig til uklarhed omkring tilknytningen til projektet, når der på gymnasieniveau var udskiftning i samarbejdsgrupperne: *"det gik jo ud over kontinuitet, når der kom nye på projektet, fordi der ikke var flere timer"* (Gym.-lærer (3)).

En anden hurdle var i relation hertil, at det var uklart, hvordan lærerne var blevet allokeret til fagsamarbejdet. Undren over fordelingen af lærere fra de forskellige institutioner (9 fra gymnasierne og 22 fra Hirtshals Skolecenter) – hvorfor var der så mange fra Hirtshals og så få fra Hjørring – og en tilhørende undren over, hvorvidt

15. Som det eksempelvis fremgik af engelsk-samarbejdet: "Vi lavede nogle forløb, som lærerne (fra Hirtshals Skolecenter, SJH) så prøvede af uden os i skolen og det var måske fordi vi havde misforstået en mere af de ting der var i oplægget...at det var os der skulle stå med det, det vidste jeg ikke" (Gym.-lærer).

16. Som en anden gymnasielærer udtalte: "i mit fag, jeg tror ikke at de (lærerne fra Hirtshals, SJH) var særligt indstillet på det. Der skete ikke en pind, før at vi havde banket i bordet.

lærerne fra de forskellige institutioner havde valgt eller var blevet pålagt at deltage i fagsamarbejdet. Som en af gymnasielærerne udtrykker det: "...og så var der en mærkelig strukturel ting omkring, at vi havde valgt det og alle lærerne fra Hirtshals de skulle det. Og det skulle vi lige komme over...for det var ikke noget de alle sammen var lige optaget af". Og omvendt med et udsagn fra en af folkeskolelærerne: "vi har haft en stor udskiftning blandt gymnasielærerne (i en af faggrupperne, SJH.), der har det faktisk kun været en der er gået igen, men det er jo også fordi, det er noget der blevet dem pålagt" (F.-lærer (1)). Pointen her er ikke, at alle ikke har været lige optaget af projektet, men at der har været tvivl om den strukturelle dimension i og omkring projektet; omkring hvorfor, med hvilken vilje, de forskellige deltagere har deltaget. For vendes blikket mod folkeskolelærerne er beskrivelsen, at de nok har været mere begejstret for projektet end gymnasielærerne¹⁷, og zoomes der ind på beskrivelserne af fagsamarbejdet inden for grupperne dansk, engelsk og matematik, så beskriver alle, at samarbejdet, startvanskeligheder eller ej, generelt har fungeret.

Inden vi går videre til fagsamarbejdets mere positive effekter, skal en sidste hurdle vendes. Det drejer sig om den symbolske afstand mellem lærerne. For at der er tale om to faggrupper, med forskellige uddannelser og ansatte på forskellige niveauer i uddannelsessystemet, har i nogen grad også spillet en rolle i og for fagsamarbejdet.

F.-lærer (1): ... vi havde kolleger (folkeskolelærere, SJH), der var lidt uvillige overfor, hvad vi skulle med dem (gymnasielærerne, SJH), og, jeg brød mig ikke om det. Vi havde jo aftalt det hele i kontaktgruppen og der er jo ikke noget mystisk ved det, det er jo hinandens børn vi underviser, så der var jo ingen grund til forbehold. Og så var der så også nogle praktiske problemer i forhold til, at når man så havde aftalt noget, så var kommandovejene lidt lange...det er nok ikke det der har stået øverst på listen af prioriteter
Sune: Hvad er det for forbehold.

F.-lærer (1): Jamen, faglig angst tror jeg, hvor jeg har fornemmet, at der var lidt statustab i at være folkeskolelærer overfor gymnasielærer og det synes jeg det var ærgerligt, fordi det giver en lidt dårlig relation i lokalet, men det blev bedre og bedre, men til de møder hvor vi skulle samarbejde om temaerne, da var det virkelig gymnasielærerne der skulle være igangsættere og sige, "synes I også det her og det her...er det for meget for jer...kan jeres elever klare det". Lærerne herfra de trak sig selv tilbage, for der var absolut ønske om samarbejde... men der var det her med, at man (lærerne fra Hirtshals Skolecenter, SJH) ikke turde at byde ind med, hvad man havde, der var nogle der sad og pakkede sig. Og det er en skam.

Det, læreren her peger ind på er en initial symbolsk afstand, som var mest dominerende i opstarten og med tiden blev udlignet – i takt med at samarbejdet tog form¹⁸. At der til en vis grad herskede en smule mindreværd, eller usikkerhed hos folkeskolelærerne i relation til gymnasielærerne, har også at gøre med, udover den symbolske afstand professionerne imellem, usikkerheden omkring fagsamarbejdets mål og rammer. Her eksemplificeret af gymnasielærerne:

Gym.-lærer (2): Jeg tror nok, at lærerne havde det lidt sådan, at lærerne fra Hirtshals de måske lidt skulle hænge deres beskidte vasketøj ud og det er jo ikke meningen.

Gym.-lærer (3): Ja, jeg vil faktisk sige, at jeg synes at det var meget hårdt trukket op, at man stod på at vi var gymnasielærere og de var folkeskolelærere.

Gym.-lærer (2): Ja, og at det var os som skulle vise dem...og det tror jeg måske lidt var med til, at de måske ikke helt havde tillid til os.

Gym.-lærer (3): Ja, men det kom jo helt til sidst, men det var hårdt i starten.

At der i fagsamarbejdet har været tale om lærere fra to forskellige niveauer i uddannelsessystemet og med to forskellige uddannelsesgrader, understreges også, idet afstanden mellem lærerne blev opfattet vertikalt, mellem

17. "For lærernes vedkommende tror jeg at vi på folkeskoleniveau har været mere begejstret end de har på ungdomsuddannelserne" (F.-lærer (2)).

18. For mere grundlæggende analyser af symbolske afstande mellem professioner se bl.a. Bourdieu 1984 og 1989, Frederiksen 2011, Sandbjerg Hansen 2012 og Wacquant 2012.

professionerne, og ikke horisontalt; dvs. inden for professionerne. Som en af gymnasielærerne udtrykker det: "Jeg oplever ikke det har været et problem at være tværinstitutionelle indenfor gymnasieskolerne (i fagsamarbejdet, SJH). Det har mere været i relation til folkeskolen" (Gym.-lærer (1)). Når det, og alt det ovenstående, er sagt, så har fagsamarbejdet også bragt forståelse mellem lærerne og indsigt i de forskellige arbejds(til)gange: "Jeg synes vi havde mange gode snakke med hirtshalslærerne om inklusion og rekruttering. Hvordan påvirker det eleverne i folkeskolen og hvad så når de kommer herop (på gymnasierne, SJH), for der kommer jo flere herop og det er jo nogle nye udfordringer og det kan man jo godt lære noget om, ved at snakke med hinanden. For de (lærerne fra Hirtshals Skolecenter, SJH) har det jo tæt inde på livet" (Gym.-lærer (1)). Disse og fagsamarbejdets øvrige positive effekter vil være i fokus i de kommende afsnit.

FAGSAMARBEJDETS OUTPUT - EN ØJENÅBNER

Det fremstår som en af fagsamarbejdets klare effekter, at der er bragt en bedre og bredere forståelse mellem lærerne fra gymnasierne og folkeskolen omkring hvilke forestillinger, forventninger og arbejds(til)gange, der dominerer på de forskellige institutioner. En gennemgående karakteristik i materialet er, at kendskabet til hinanden har været en øjenåbner. Fra gymnasielærernes perspektiv gælder det ikke mindst den store spredning i elevernes faglige niveau i folkeskolen: "Jeg blev meget meget overrasket over, hvor stor spredningen var, og jeg blev meget imponeret over den lærer, som jeg fulgte, hvordan hun overhovedet kunne lære nogen noget. Der sad jo både piger, der kunne gå i 1. g, og så drenge og også piger, som nærmest ikke kunne skrive deres eget navn og sidde stille. Vi synes jo selv, at der er stor spredning hos os, men dér, det var helt vildt" (Gym.-lærer (1)). Og en anden gymnasielærer istemmer: "Folkeskolen, der er spredningen bare så vild og, ja, godt det ikke er mig" (Gym.-lærer (3)).

At blive bekendt med spredningen blandt eleverne, og dermed også betingelserne for at undervise i folkeskolen, beskrives af gymnasielærerne som frugtbar i forhold til dels bedre at kende det materiale, de unge og deres logikker og praktikker, som de modtager på gymnasiet og dels at forstå, hvad det er for en opgave, folkeskolelærerne står over for. Omvendt har fagsamarbejdet også ført til at folkeskolelærerne har fået større indsigt i, hvad der går for sig på gymnasierne, og hvad det er for en faglighed, der dominerer og efterspørges på disse institutioner. Som en af folkeskolelærerne beskriver en tur til gymnasierne, som hans faggruppe i fagsamarbejdet var på: "Det var rigtigt godt og simpelthen så spændende. Dels så vi at gabet fra folkeskolen og til stx/hhx/htx, det var ikke så stort, som vi havde troet og som vi nogle gange fortæller vores elever. Det var rigtigt dejligt at se. Ligesom at de slås med de samme ting, uanset hvilket niveau man underviser på" (F.-lærer (2)).

En interessant observation i denne forbindelse er også, som en af gymnasielærerne bemærkede, at "Nu mange af lærerne på Hirtshals skole, de er jo uddannet fra os (på stx, SJH) så de skulle ligesom også lære de andre ungdomsuddannelser at kende. Så det var fint, at de lærte noget om andre uddannelser en stx, det tror jeg var lidt en øjenåbner for dem, at lære noget om den forskel der er, men også det, der er det samme" (Gym.-lærer (1)). Mødet med hinanden og hinandens uddannelser har opsummerende haft en af- og opklarende effekt. Det er blevet tydeligere for folkeskolelærerne, hvad der foregår og forventes på gymnasierne, og det er blevet tydeligere for gymnasielærerne, hvad der foregår i folkeskolen, og hvem der så at sige befolker den: "Det var interessant for os (gymnasielærerne, SJH). Det havde vi meget ud af, at opleve de der elever i folkeskolesammenhæng og se, hvordan de er der, for der er jo overgangsproblemer mellem folkeskolen og gymnasiet, og det kunne måske gøre det lettere, hvis lærerne herfra kommer derud. Det var måske en god ide, hvis alle lærerne (på gymnasiet) fik en tur, og kom igennem det, som vi har været igennem" (Gym.-lærer (2)).

En central del af fagsamarbejdet har også været, ikke kun at møde, men også at inddrage og præsentere gymnasiefaglige elementer i nogle undervisningsforløb i folkeskolen; at gymnasiet så at sige kom til Hirtshals¹⁹. Dette, at bringe en anden faglighed ind, fremstår i evalueringen som givtigt for både lærere og elever.

19. Dette at undervisningen foregik i Hirtshals kommenteres også af lærerne, som en kvalitativ forskel på brobygningsforløbene, der finder sted på gymnasierne.

F.-lærer (2): Ja, det har de også givet udtryk for i danskgruppen, at "hold da op, der er godt nok stor spredning på de her elever". Men, ja, der er blevet draget nytte på forskellige planer. Eleverne skulle have en form for udbytte, men det har lærerne også fået...nu havde vi to forløb. Et der handlede om skriftlighed og et der handlede om tekstarbejde. Og udbyttet for eleverne, det har været at snuse til en tilgang til skriftlige opgaver, som de måske ikke har været vant til i sådan en grad. De er jo vant til at de skal skrive om deres sommerferie og sådan og med dette forløb, der kom der nogle helt andre ting ind over. Der kom en anden faglighed og nogle fagord, som blev en del af deres sprog. Og umiddelbart efter at vi havde kørt det her forløb, der skulle de have terminsprøve og nogle af opgavetyperne var stort set identiske med dem de lige havde lavet, så, ja, nu havde de fået en metode til at gribe nogle ting an på. Og det andet forløb med tekstarbejde, der, "jamen det gør vi allerede...det er ikke så fremmet...er det bare det". Det var sådan, "nå er det bare det-agtigt" (...) Vi havde lavet forskellige opgaver, lærerne i gruppen, som eleverne skulle gætte hvem havde lavet, og de kunne slet ikke regne ud, hvilke opgaver der var lavet af gymnasielærerne, så det var jo godt.

At der har været et fagligt udbytte at hente for eleverne i, at lærerne på tværs af institutionerne har arbejdet sammen og mødt hinandens fagligheder, er en central pointe i evalueringen. For netop mødet med og den efterfølgende opmærksomhed på faglige ligheder og forskelle, har givet lærere og elever bedre kort på hånden i forhold til at forkorte afstanden mellem gymnasiet og folkeskolen. Som et par af gymnasielærerne udtrykker det:

Gym.-lærer (3): I FAG kørte vi et FAG-forløb, som var rigtig godt, fordi FAGlærerne via forløbet forstod, hvad det er vi forventer at de kan når de kom og vi forstod, at det var noget helt andet som de lavede i folkeskolen. Fx bruger de tid på, at eleverne de skal lære at lave layout til deres aflevering og når de kommer herop så siger vi som et første, at jeg vil ikke have spalter og mærkelige layout. Så det var en øjenåbner, at høre at det var så anderledes...også det her med at (...) eleverne skal tro noget og føle noget og det første vi siger til dem som FAGlærere det er, at du skal ikke tro noget og du skal ikke føle noget. Det snakkede vi meget om i FAGgruppen, at det er en svær en. Det var noget der stødte meget brutalt sammen.

Gym.-lærer (2): Ja, at de (eleverne, SJH) skal sætte sig selv udenfor.

Gym.-lærer (3): Ja, og vi havde en virkeligt lang diskussion til det første møde, hvor en af folkeskolelærerne sagde, at jeg plejer at sige at en side skrevet med hjertet er bedre end tre sider, hvor jeg bare måtte sige, at hvis man skriver en side med hjertet på gymnasiet, så dumper man. Så vi var ligesom meget langt fra hinanden der og det var godt at få lært og snakket om, for det er et kæmpeproblem når de kommer her, at de bare ikke kan skrive.

Det her med at der har været en anden faglighed på spil i undervisningsforløbene, et andet sprog eller fag-faglighed, som en af folkeskolelærerne kalder det, har også gjort samarbejdet mellem lærerne ekstra vigtigt. Det, at der kommer lærere fra gymnasiet – fremmede i social og faglig forstand – har kaldt på og har haft godt af, at elevernes vante lærere var til stede. Både til at skabe en social sikkerhed, men også til at sikre, at fremmedheden – nye ord og arbejdsgange – blev oversat og formidlet af en, som de kendte, og som kendte dem: *"Der var det godt at jeg var med som translatør, for engang i mellem der kom der et eller andet ud og så ungerne, de er jo godt opdraget, så de sidder jo bare og kigger, og så: "hørte I lige hvad (navn på gymnasielærer) sagde, ved I hvad det betyder..."? Og det vidste de ikke rigtigt, men vi kender jo også eleverne og når nu de bliver tomme i blikket, så ved vi godt, at så er det lige nødvendigt at spole tilbage. Så der er der nogen ting, hvor gymnasielærerne måske, at de skulle også lige have et billede af, hvordan ser der lige ud i folkeskolen. For de var slet ikke klar over, at hvis nu jeg siger, holdningsmarkører og så går lærerne fra gymnasiet bare videre og så ved jeg jo godt, at så er jeg lige nødt til at, "hvad var det der lige blev sagt der?" (F.-lærer (1)). Eller som en anden af folkeskolelærerne sagde: "Ja, også med "så mødes vi i plenum", ja det er fint, hvor er det lige, at det er henne?" (F.-lærer (2)).*

Til en væsentlig del af samarbejdet og muligheden for at integrere den gymnasiale fag-faglighed i forløb på Hirtshals skole hører også, at folkeskolelærerne var en slags didaktiske katalysatorer. Der var altså ikke kun tale om en oversættelse af fagtermer, som beskrevet ovenfor, men også om, at folkeskolelærerne så at sige oversatte en gymnasial undervisningsform til en form, der kunne gå i folkeskolen: *"Der kunne jeg mærke, at det sådan mere er håndværket, der tæller her (på Hirtshals skole, SJH), at nu skal vi have drejet på knapperne og flest muligt i gang samtidigt, hvor, nej men, de (gymnasielærerne, SJH) ville godt give nogle gode lange introduktioner, hvor man sidder og tænker, at det er jo fint, men så laver eleverne jo ingenting imens"* (F.-lærer (1)). At lærerne fra folkeskolen var med og kunne oversætte indhold og form har helt tydeligt været et centralt element i undervisningsforløbenes succes.

Der er ingen tvivl om, at fagsamarbejdet, ud over at styrke det tværinstitutionelle kendskab på lærerniveau og arbejdsgange på gymnasiet blandt eleverne i folkeskolen²⁰, også har haft den positive effekt, at afmystificere afstanden og overgangen mellem folkeskolen og gymnasiet: *"Men jeg tror at det der med at afmystificere, at vi så at det ikke var nogle monstre ude i folkeskolen og at de så at vi var mennesker. Det var faktisk sjovt at undervise, fordi det var nogle andre elever og det var fint at se og opleve. Jeg tror at det ville give os noget, hvis vi kommer ud og ser folkeskoleeleverne og på den måde også bedre forstår, hvor det er de kommer fra. At de har været i et andet system, så kan vi måske bedre forstå dem, når de kommer til os"* (Gym.-lærer (1)).

Det fremgår af evalueringen, at en væsentlig del af elevernes tydeligere billede af uddannelseslandskabet også rummer en afmystificering af, ikke kun hvad der undervises i, men også hvem der underviser på gymnasierne.

F.-lærer (1): I den sproglige afdeling var eleverne meget overraskede over at det var fag-fagligt. At man ikke bare skulle sidde og sige noget engelsk, men at der skulle fagudtryk på, fx indenfor fantasy. At der var så mange begreber de skulle have styr på. Det overraskede dem, men de synes at det var interessant og det var nok også universet, fantasy, der gjorde det og så nogle meget meget entusiastiske unge mennesker der underviste. Og det var nok heller ikke det billede eleverne havde af gymnasielærere, at det var nogle 25årige halvskaledede mænd med fuldskaeg. Det synes de var lidt sejt – absolut godt.

F.-lærer (2): Ja, bare det her med at der kommer en gymnasielærer ind, som er et menneske, som tiltaler dem ganske som de er vant til og man kan søge hjælp hos dem og de snakker dansk og alt muligt

F.-lærer (1): Ja, og de mødte dem senere i brobygning og de synes det var så fedt at de kendte nogen, for det var jo bare "Thomas".

Det at kunne genkende en lærer og hilse på ham/hende og også den anden vej rundt, at genkende elever fra folkeskolen, står som en vigtig effekt ved fagsamarbejdet og har været med til at gøre afstanden og overgangen mellem folkeskolen og gymnasiet mere transparent og overskuelig. Her afslutningsvist med en af gymnasielærernes ord: *"Det er min fornemmelse, at eleverne har været glade for at vi var der. For nu har der lige været brobygning og der mødte jeg en elev på gangen, der sagde helt glad: jeg kender dig"* (Gym.-lærer (3)).

ET FORÆLDREPERSPEKTIV – "DET ER EN RIGTIG GOD IDE"

En af målsætningerne i Projekt Uddannelse og Udkant har været, at flere af forældrene til eleverne på Hirtshals Skolecenters "fase tre" fik et bedre og bredere kendskab til de gymnasiale uddannelser. Af de tiltag, det har været muligt at evaluere forældrenes indtryk og oplevelse på, er en informationsaften for forældre omkring brobygning og uddannelsesvalg, elevernes uddannelsesmesse, en erhvervs- og uddannelsesmesse med tilhørende skole/hjem-samtaler, et erhvervs-arrangement på det lokale Nordsøcenter samt et aftenarrangement med debattør Ann-Elisabeth Knudsen.

Som et af Projekt Uddannelse og Udkant's første initiativer var et informationsmøde omkring brobygning og uddannelsesvalg for forældre til de ældste årgange på Hirtshals Skolecenter. Desværre var fremmødet ganske be-
20. Hvilket også kommer til udtryk i evalueringen af elevperspektiverne

skedent, en problematik som også var indskrevet i projektet. For de, der deltog til mødet, var udbyttet imidlertid ganske stort: *"Jeg syntes den information vi fik til mødet med vejlederen her på stedet var rigtig fin. Der fik man nogle gode beskeder om hvad kan man de forskellige steder, hvilke krav stilles der og hvornår skal man ansøge"* (Forælder (1)). Til dette møde giver forældrene udtryk for, at de fik et godt kendskab til og indblik i de forskellige gymnasiale uddannelser og ikke mindst hvilke kriterier, der skal opfyldes.

Dette kendskab blev understøttet til elevernes uddannelsesmesse, hvor forældrene giver udtryk for, at de fik et større indblik i uddannelseskrav- og muligheder. Som en forælder udtrykker det: *"Jamen uddannelsesmessen, det var godt. Vi var oppe og se og de havde jo udstillet og det hele og det var rigtigt spændende og det var også nogle rigtigt gode stande de havde fået lavet. Det så ud som om de virkelig havde sat sig ind i tingene, de enkelte. Jeg synes det var godt (...) og der var da flere stande som jeg synes var meget spændende at læse om. Mange af stederne havde de jo skrevet op på plancher hvilke forløb de skulle igennem for at komme til de mål..."* (Forælder (2)).

At bevæge sig rundt i *uddannelsesjunglen* med egne og andres børn som dedikerede guider ser ud til at have gjort et godt indtryk på forældrene og givet dem flere kort på hånden i forhold til at støtte deres barns/børns uddannelsesvalg og -vej.

Et andet arrangement med en tilsvarende effekt var en kombineret uddannelsesmesse og skole/hjem-samtale for 8.- og 9.klasserne og deres forældre, der løb af stablen i Tornbyhallen d. 9. april 2014. Her var forskellige virksomheder og ungdoms- og videreuddannelsesinstitutioner repræsenteret, og samtidig sad lærere fra de ældste årgange klar til at snakke med børn og forældre. Til messen var en række rollemodeller fra forskellige ungdoms- og videregående uddannelser også involveret. I forbindelse med arrangementet blev der lavet en mindre spørgeskemabaseret evaluering, og af den fremgår det, at næsten alle (22 ud af 24) synes, at kombinationen af skole/hjem-samtaler og uddannelsesmesse var en god ide. Samtidig følte to tredjedele sig inspireret til at tale med deres barn om deres fremtidige uddannelsesvej og mere end 90 procent følte sig bedre klædt på til at hjælpe deres barn med valg af uddannelse. Dette underbygges også af forældreinterviewene til nærværende evaluering: *"Det var et rigtig godt arrangement. Jeg stod der som udstiller imens min kone hun var ovre til samtale og hun siger også, at det var super det her med at man kunne komme rundt og snakke med dem alle sammen"* (Forælder (1)). Både at kunne høre om sit barns aktuelle uddannelsessituation via skole/hjem-samtaler og orientere sig i fremtidige uddannelsesmuligheder har med andre ord haft en positiv effekt – også på fremmødet, der var ganske stort. Som en forældre formulerer det: *"Det er en rigtig god ide og især det her med at der er forældre-samtaler for så får man et publikum med ind på den måde og som forældre var den løsning rigtig god, også når jeg hører sådan fra andre skoler hvordan de klarer forældresamtalerne, så synes jeg det fungerede rigtig godt det her"* (Forælder (2))²¹. Det skal dog også nævnes, at færre end forventet dukkede op til messen. Dette gjaldt særligt elever og forældre fra 9. klasse, der pga. messens placering i april ikke havde det store at bruge messen til; de havde gjort deres uddannelsesvalg, og var så at sige videre i deres orientering. Til andre forløb skal det således understreges, at timingen mellem årgang og uddannelsesvalg m.m. skal tænkes med i planlægningen, idet det er afgørende for sådanne arrangementers berøringsflade: dvs. hvem og hvor mange der bliver berørt og kan blive berørt af arrangementet.

Af to andre arrangementer skal her afslutningsvist nævnes et erhvervsarrangement på Nordsøcentret samt et aftenarrangement med debattøren Ann-Elisabeth Knudsen. Til erhvervsarrangementet på Nordsøcentret var lokale arbejdsgivere repræsenteret og særligt det at kunne få et indblik i hvilke muligheder, der er lokalt, og at man godt kan tage en uddannelse og så få et arbejde hjemme i Hirtshals, fremlægges som et givtigt element ved arrangementet. Og som en af forældrene videre siger, så *"tror jeg nogle gange, at bare det ikke holdes på skolen,*

21. En af forældrene giver i materialet udtryk for, at det kunne have været godt med mere arbejdende stande, så det blev tydeligere, hvordan et bestemt arbejde så ud i praksis. En anden forælder understreger, at det er en fordel at benytte en stor hal som Tornbyhallen. Dels fordi der er plads til mange stande og dels fordi, at skole/hjem-samtalerne så bedre kan foregå i fortrolighed – fordi lærerne kan sidde "et godt stykke fra hinanden".

så er ungerne mere lydhør overfor, hvad der siges og gøres". Også arrangementet med debattøren Ann-Elisabeth Knudsen der er kendt for sine holdninger til relationer mellem køn og uddannelse er blevet modtaget godt blandt forældrene. Som en af forældrene udtrykker det, så er "sådan nogle arrangementer også med til at give os (forældre, SJH) lidt kendskab til vores børn. Det var et arrangement man godt kunne bruge, helt sikkert".

Alt i alt og opsummerende, så giver de forældre, der har medvirket i evalueringen, udtryk for, at de har fået meget ud af projektets forskellige tiltag, og at de føler sig godt klædt på til at diskutere med og guide deres børn i forbindelse med valg af ungdomsuddannelse.

ET TALPERSPEKTIV

Ser vi nærmere på talmaterialet, så er der tale om tal, trukket fra henholdsvis UU-data og UV-data i Hjørring kommune – specifikt for Hirtshals – og for kommunen og med særligt fokus på valg af brobygningsforløb og valg af uddannelse efter niende klasse. Det første og stærkeste dataset går tilbage til skoleåret 2010/2011 og frem til skoleåret 2012/2013; her er fokus på uddannelsesvalg og overgangsfrekvenser. I det andet datasat går tallene tilbage til 2009 og frem til og med 2013. Her er differentieret på køn og skole og et særligt fokus på brobygningsvalg; dvs. tallene er opgjort ud fra køn og for elever på Hirtshals Skolecenter specifikt og så for Hjørring kommune generelt.

Med udgangspunkt i det første dataset, og ser vi alene på udviklingen i antallet af elever fra Hirtshals, der påbegynder en gymnasial ungdomsuddannelse direkte efter niende klasse, så er der en stigning i projektets levetid – fra 2011 til 2013 – på 1,4 procent. Omsat i personer svarer dette til, at der i 2013 var en elev mere end i 2011, der gik direkte fra niende klasse til gymnasiet. Ser vi på overgangsfrekvensen i kommunen, så er der tale om en udvikling, hvor Hirtshals-elever nærmer sig gennemsnittet. I 2011 var overgangsfrekvensen i Hjørring kommune for unge, der påbegyndte en gymnasial uddannelse efter niende klasse 33,4 procent, og blandt elever på Hirtshals Skolecenter var den 27,9 procent; dvs. en afstand på 5,5 procentpoint. I 2013 så tallene en smule anderledes ud. Her var den kommunale overgangsfrekvens på 34,5 (næsten svarende til stigningen i Hirtshals), og blandt eleverne i Hirtshals var den 29,3 procent; dvs. en afstand på 5,2 procentpoint – og reduktion på 0,3 i procentpoint i forhold til 2011²².

Som det fremgår er der tale om marginale og statistisk insignifikante bevægelser – men altså: en bevægelse i den rigtige retning. Ser man på de øvrige skoler i Hjørring kommune så har 4 ud af 9 oplevet, at antallet af unge, der starter på en gymnasial ungdomsuddannelse direkte efter niende klasse, er faldet. Et parameter i den forbindelse er antallet af unge, der går videre i/til 10.klasse. I de distrikter, der har oplevet de ovenfor beskrevne fald, er antallet af elever, der vælger 10.klasse, steget tilsvarende. I Hirtshals gælder det, som i de øvrige distrikter, der har oplevet en stigning i overgangsfrekvensen af elever, der starter i gymnasiet direkte efter niende klasse, at der er et tilsvarende fald i 10. klasse-frekvensen.

Vi har desværre ikke nogle overgangsfrekvenser fra 10.klasse, der er nyere end 2011²³, men ser vi på disse og korrelerer dem i relation til det materiale vi har på elevernes tilmelding til de forskellige uddannelsesmuligheder efter niende klasse, så er der heller ikke tale om nogen signifikant udvikling i antallet af elever, der vælger gymnasiet. I 2011 var overgangsfrekvensen fra 10. klasse til de gymnasiale uddannelser på 35,6 procent i Hjørring kommune. Omregnet svarer det til 25 af Hirtshals-eleverne påbegyndte en gymnasial uddannelse efter 10. klasse. Adderes dette med de elever fra Hirtshals der startede på gymnasiet efter niende klasse, bliver det samlet til 54 ud af 104 elever, svarende til 51,9 procent af årgangen. Går vi frem i tiden og ser på tallene fra 2013, igen baseret på en korrelering er der et lille fald til 51,2 procent, svarende til 42 ud af 82 elever. Dette skyldes bl.a., at 2 elever (4,9 procent af elevmassen) er placeret i/under forberedende og udviklende aktiviteter; denne placering ophæver stigningen på 1,4 procent i kategorien niende klasser, der starter direkte på gymnasiet²⁴.

22. Se bilag 1 – Data til kvalitetsrapport 2013 – vedlæg evalueringen

23. De kørsler vi har fået lavet fra UV-data i Hjørring muliggør ikke dette.

24. Inden for kommunen er Hirtshals, både i 2011 og 2013 placeret som den skole med den tredje laveste andel af rekruttere-

Zoomes ind på kønsfordelingerne bag valg af ungdomsuddannelser, så er der ikke noget i materialet, der indikerer, at pigerne har været mere modtagelige end drengene for initiativerne i Projekt Uddannelse og Udkant (eller andre samfundsmæssige udviklinger). I hvert fald ikke, når der kigges på uddannelsesvalgene. Igennem hele projektføreløbet er der lidt flere piger end drenge, der vælger de gymnasiale uddannelser. Og modsat vælger flere drenge end piger erhvervsuddannelserne²⁵. Disse fordelinger ligger stabilt.

Kigger man derimod på valg af brobygningsforløb, så er der for pigernes vedkommende tale om et relativt signifikant udsving. For hvor der ved projektets start i 2011 var 45 procent piger, der valgte brobygningsforløb på de gymnasiale uddannelser, så var der i 2013 64 procent: dvs. 19 procent flere – svarende til ca. 8 elever. Og det samme gælder så, selvfølgelig, også på valg af erhvervsuddannelser, der i samme periode er faldet tilsvarende²⁶. Dette er den mest markante udvikling i det statistiske materiale. For ligesom det er svært at spore nogle forandringer eller spring i udviklingen blandt Hirtshals-elevernes uddannelsesvalg – og i fordelingen mellem kønne, er der heller ikke de store bevægelser at spore i drengenes valg af brobygningsforløb. Som det fremgår af skemaet, så valgte 54 procent af drengene et brobygningsforløb på gymnasiet i 2009, mens "kun" 47 procent af drengene valgte gymnasierne til i 2013. Ser vi imidlertid på udviklingen i projektets løbetid, så kan der spores en bevægelse fra 44 procent i 2011 til 47 procent i 2013 – dette svarer til mellem en og to elever.

Så mens eleverne gennemgående og helt overvejende har været glade for og tilfredse med Projekt Uddannelse og Udkant's forskellige initiativer og tiltag, så har det altså (endnu) ikke slået igennem med nogen statistisk signifikans. For godt nok er der en stigning blandt pigernes valg af brobygningsforløb, men denne stigning har ikke materialiseret sig i en tilsvarende stigning i valg af gymnasiale ungdomsuddannelser. At der ikke er nogle statistisk signifikante bevægelser eller udfald er imidlertid, som det også blev fremhævet i evalueringens indledende del, er ikke ensbetydende med, at Projekt Udkant og Uddannelse ingen positive effekter har haft. Disse såvel som de mere problematiske forhold i projektet vil blive opsamlet i næste og sidste afsnit

---

de gymnasieelever. Korrigerer man imidlertid dette for en række socioøkonomiske variabler opgjort af Capacent for Hjørring Kommune i 2009 for alle skoler i kommunen, hvor Hirtshals skole på alle parametre er dårligst stillet, så er det altså to pladser højere end den socioøkonomiske indeksering lægger op til. Men dette er der flere forskellige årsager til (se bl.a. Hansen 2012 og 2014)

25. Og når pigerne vælger erhvervsuddannelser er det overvejende på forløb som Mad til mennesker, Krop og stil, Dyr, planter og natur og Sundhed, omsorg og pædagogik. Drengene vælger derimod overvejende Bil, fly og andre transportmidler, Bygge og anlæg, Strøm, styring og IT og Mad og mennesker. Sidstnævnte blev i det kvalitative materiale fremhævet af flere af eleverne som et forløb man tog hvis man i forvejen vidste hvilken uddannelse man ville gå på, men bare havde lyst til at hygge sig under brobygningsforløbet. Sådanne markering destabiliserer til en vis grad sikkerheden i det statistiske materiale, idet de unge ikke nødvendigvis har valgt forløb efter uddannelsesinteresse og -ambitioner, men efter andre parametre såsom "at hygge sig" (Sofie, STX) og "have en uge hvor man kan tage det stille og roligt" (Niels, HHX).

26. Hvad denne stigning skyldes giver talmaterialet ikke mulighed for at sige noget om og i det kvalitative materiale er der heller ikke nogen umiddelbar forskel mellem kønnene på erfaringerne med og oplevelserne af Projekt Udkant og Uddannelses forskellige initiativer.

KONKLUSION

Som det er fremgået af evalueringen, så har Projekt Uddannelse og Udkant skabt et større overblik over og en bedre indsigt i, hvad det vil sige at tage en gymnasial ungdomsuddannelse, når man kommer fra folkeskolen generelt og fra Hirtshals især. Det handler blandt andet om, at der ud over at være et andet og mere *fag-fagligt* sprog og niveau på gymnasierne også er en større grad af planlægning, når man har et tog mellem sin bopæl og sit gymnasium.

Via uddannelsesmesser, besøg af rollemodeller og undervisningsforløb i folkeskolen, planlagt i et tværinstitutionelt samarbejde mellem lærere på gymnasierne og Hirtshals Skolecenter, er Hirtshals-eleverne blevet bedre klædt på til at kvalificere og træffe deres uddannelsesvalg. Specifikt i forhold til at vælge de gymnasiale uddannelser, så har projektets forskellige initiativer været med til at afmystificere, hvad gymnasiet er for en størrelse gennem at bringe det og dets lærere tættere på og helt ind i Hirtshals-elevernes klasseværelser. At lærerne *"var sådan helt almindelige"* og at *"det ikke var helt umuligt at forstå hvad (gymnasie-, SJH) læreren sagde"* (Amalie) står i den forbindelse som centrale og vigtige effekter af projektet, og selvom det ikke umiddelbart kan måles i et statistisk signifikant større optag af elever fra Hirtshals på gymnasierne, så er der ikke grundlag for at tro andet, end at det med den åbning mod gymnasierne, som Projekt Uddannelse og Udkant har bidraget med, er blevet og fremover vil blive lettere og mere legitimt at orientere sig mod gymnasierne.

Dette har rollemodellerne også været med til ved at give billeder på, hvad gymnasiet er for en størrelse fra elevperspektiver. Og helt centralt: elevperspektiver som har deres rødder og adresse i Hirtshals. Det vil sige, at der med rollemodellerne er givet nogle vigtige beskrivelser og markeringer af, hvordan gymnasielivet ser ud, når man kommer fra Hirtshals og har toget mellem sig. [Giver det mening?] Her har det været vigtigt for folkeskoleeleverne at møde beskrivelser af, hvordan en hverdag kræver planlægning, og at det mere er det sociale end det faglige, der er en udfordring. Det handler om at få beskrivelser helt tæt på, for som Josefine fra stx siger, så *"skal (vi) jo være elever og ikke lærere"*, men også om, at møde nogle, der så at sige klarer at stå op og tage toget kl. 07.06 fra Hirtshals station, etc. På denne måde har en vigtig funktion ved rollemodellerne også været, at fortællingerne kommer fra gymnasieelever fra Hirtshals.

Også uddannelsesmessernes visualisering af uddannelses-/job- og karrieremuligheder har bidraget til at styrke kendskabet til og overblikket over uddannelseslandskabet – og med det også hvor mange uddannelser, der kræver en gymnasial uddannelse. På denne måde har messerne været med til at skabe nogle nye rammer for at tale om og møde uddannelse. I den sammenhæng skal det fremhæves, hvordan alle eleverne taler om, at det også har været inspirerende at se, hvad andre har villet, og hvad de forskellige erhverv kræver af uddannelse. Den kollektive effekt, det at der etableres et rum til at tale uddannelse i og ud fra, har altså været ganske stor. Med Lilly fra stx's ord: *"...og man får også et andet indtryk af hinanden til sådan en messe, når man ser, at OK han vil gå så langt med sin uddannelse og det er egentligt meget fedt"*.

I forhold til det tværinstitutionelle fagsamarbejde mellem lærere fra Hirtshals Skolecenter og så lærere fra stx, htx og hhx har Projekt Uddannelse og Udkant også haft en række positive effekter. Under forløbet bl.a. som en øjenåbner for gymnasielærerne i forhold til, hvem folkeskoleelever og -lærere er, hvad de gør, hvad de kan, og hvordan de orienterer sig i og i relation til en undervisningspraksis, og for folkeskolelærerne i forhold til, hvem gymnasielærerne er, hvad de gør, hvad de kan, og hvordan de orienterer sig i og i relation til en undervisningspraksis. Det fremhæves på tværs af institutionerne, at det har været værdifuldt at lære hinanden og hinandens steder at kende, at spredningen blandt eleverne er så stor i folkeskolen, at der arbejdes med en bestemt fag-faglighed i gymnasiet, at der er forskel på undervisningsformerne, m.m.. Og ikke kun det, men også og helt afgørende, hvordan disse forskelle ser ud. For noget af det, som det tværinstitutionelle fagsamarbejde har bidraget til, er at afmystificere og aflive fordomme omkring de forskellige niveauer i uddannelsessystemet, folkeskolen og gymnasierne. Det at komme ud på hinandens arbejdspladser og deltage i et samarbejde omkring nogle eksemplariske undervisningsforløb, har været med til at synliggøre forskelle og ligheder mellem institutionerne, så det er blevet

klarere for gymnasielærerne, hvor folkeskoleeleverne kommer fra, og hvad de kommer med, og samtidig er det blevet klarere for folkeskolelærerne (og eleverne), hvad der forventes, og hvordan der arbejdes på gymnasierne.

Det fremhæves også af lærerne, at det har været godt, at gymnasiet så at sige kom til Hirtshals, idet det gav eleverne fordelene af at være på hjemmebane: en hjemmebanefordel som bestod i, at føle sig i trygge rammer og dette ikke mindst, fordi folkeskolelærerne (også) havde en funktion som didaktiske katalysatorer – som faglige og sociale oversættere af noget af den *fag-faglighed*, som gymnasielærerne kom med.

Selvom afstanden mellem lærerne de to institutionelle niveauer imellem er blevet kortere, og der i projektet generelt og det tværinstitutionelle samarbejde især er etableret et grundlæggende kendskab, som kan indgå i lærernes daglige arbejde også i fremtiden, så har der undervejs også været en række hurdler, som overvejende har haft rødder i administrationen og organiseringen af fagsamarbejdet. Dels efterspørger de involverede lærere nogle klarere formuleringer omkring samt en løbende fastholdelse af, hvad projektet har handlet om, hvad der skulle gøres og laves, hvor, hvordan og hvorfor. Til trods for forskellige *fagdating*-møder afholdt i regi af projektet – hvor årsager og mål med fagsamarbejdet blev præsenteret – må det konkluderes, at informationsgraden og -tydeligheden ikke har været tilstrækkelig. Det har sat sig i fagsamarbejdet bl.a. i form af en usikkerhed om, hvem der havde og skulle tage ejerskab over projektet. Var det lærerne på Hirtshals skole eller lærerne fra gymnasiet? Hvem skulle så at sige trække, eller tage initiativ til at trække læsset – for hvem var projektet (mest) for? Denne tvivl og usikkerhed om ejerskab, såvel som hvad fagsamarbejdet skulle føre til og vejen derhen, har været kilde til frustration blandt lærerne og taget tid at afklare internt i grupperne.

En hurdle i dette afklaringsarbejde har også handlet om, hvordan lærerne blev allokeret til fagsamarbejdet (om det var frivilligt eller bestemt), hvor mange timer, de havde, og hvorfor fordelingen mellem gymnasierne (hvor "kun" 9 lærere deltog) og folkeskolen (hvor 22 lærere deltog) var, som den var²⁷. Spørgsmål, som vakte undren og tvivl om deltagelse, engagement, incitament og motivation, og som lærerne ville have ønsket var blevet afklaret fra styregruppens side – ved projektets start og undervejs.

Som en sidste hurdle skal også nævnes den symbolske afstand mellem lærerne fra henholdsvis gymnasierne og folkeskolen: det forhold, at der er tale om forskellige professioner, der er placeret på forskellige niveauer i uddannelsessystemet. I relation hertil synes organisatoriske uklarheder omkring mål, formål og arbejdsprocesser at blive forstærket af, at lærerne indtager forskellige pladser i et mere eller mindre ekspliciteret socialt hierarki. Formuleringer omkring *faglig angst* og statustab fra folkeskolelærerne, og *at det var os, der skulle vise dem* fra gymnasielærerne indikerer, at der også har været noget på spil i relationen mellem lærerne på tværs af institutionerne.

Til fremtidige og lignende forløb er det altså vigtigt, at der både fra start og undervejs er tydelighed omkring, hvad formål, mål og proces er og skal indeholde: at der ikke er, og kan skabes, tvivl om hvad der skal laves, af hvem, hvor, hvordan og hvorfor. Og dette ikke kun af organisatoriske årsager, men også grundet en strukturel og symbolsk afstand lærerne imellem.

Det skal dog understreges, at afstanden mellem gymnasierne og folkeskolen helt afgørende – og det gælder både for elever og lærere – er blevet kortere som resultat af Projekt Uddannelse og Udkant.

---

27. Som en af gymnasielærerne bl.a. udtrykker det, så er det "svært at skabe synergi, når folk blev sat på" (Gym.-lærer (1)).

LITTERATURLISTE

- Bourdieu, Pierre   *Distinction*, Cambridge, Harvard University Press, 1984
The State Nobility. Stanford: Polity Press. 1996
- Bourdieu, Pierre et al.   *The Weight of the World*. Cambridge: Polity Press. 1999
- Dahler-Larsen, Peter & Krogstrup, Hanne K.   *Tendenser i evaluering*. Odense: Syddansk Universitetsforlag. 2003
- Frederiksen, Jan   *Between Practice and Profession*. Roskilde Universitetsforlag. 2010
- Glasdam, Stinne   *Interview. En diskussion af ligheder og forskelle i Pierre Bourdieus og Steiner Kvaless metodeovervejelser*, i Glasdam, Stinne, Lorentzen, Vibeke & Petersen, Karin Anna (red.): *Livshistorieforskning og kvalitative interview*. Viborg: Forlaget PUC, CVU Midt-Vest. 2007
- Hansen, Sune Jon   *Om fisk, familie og færdigheder – udpluk fra et etnografisk studie af relationer mellem lokalitet, erhverv og uddannelse. I Praktiske grunde, 1-2, 77-86*. 2012
At komme fra 'udkanten'. Ph.d.-afhandling. Københavns Universitet, afdeling for Pædagogik. 2014
- Hansen, Christian S.   *At gøre en forskel – Socialt arbejde, socialarbejdere og marginaliserede børn og unge, 1945-*. Ph.d.-afhandling. Københavns Universitet, afdeling for Pædagogik. 2012
- Katznelson, Noemi & Pless, Mette   *Unge et år efter niende klasse*. Center for Ungdomsforskning. DPU. 2006
- Murning, Susanne   *Læringslyst og læringsvilje*, artikel, 1. udg., Roskilde Universitets forlag. 2011
Social differentiering og mobilitet i gymnasiet: Kulturel praksis, sociale positioner og mulighed for inklusion. Ph.d.-afhandling. DPU. 2013
- Kvale, Steiner   *En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag. 2000
- Wacquant, Loic   *The Prison is an Outlaw Institution*. The Howard Journal of Criminal Justice 51, no 1 (February 2012): 1-15. 2012

SUNE JON HANSEN

Sune Jon Hansen er ansat som videnskabelig assistent på Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet. Han har været tilknyttet projektet "Uddannelse og udkant: pilotprojekt med fokus på Hirtshals" som forsker siden projektets start i 2011. Han har skrevet ph.d. med fokus på uddannelsesstrategier, og det primære fokusområde i hans forskning har været relationerne mellem udsagn, praktikker, institutioner samt forståelser og materialiseringer af uddannelse i forhold, der ikke umiddelbart har med uddannelse at gøre.

INDTRYK

Troels Mikaelen, skoleleder Hirtshals Skolecenter

BESØG PÅ AAU

Den 12. januar 2012, var der i regi af Projekt Hirtshals arrangeret besøg på *Aalborg Universitet*. Besøget havde til formål at udvide kendskabet til Universitetets studieretninger, og dets særlige principper for rekruttering af studerende. I tråd med principperne i Projekt Hirtshals vedr. den særlige bevågenhed i forbindelse med at sikre kendskab til de gymnasiale ungdomsuddannelsesmuligheder for uddannelsesfremmede unge og deres forældre, lagde universitetets principper for en særlig opmærksomhed vedr. rekruttering af studerende i et 'udkantsområde' sig på samme måde i bevidstheden om at sikre kendskab til Universitetet og dets uddannelser i miljøer, som måske ikke umiddelbart var præget af længerevarende uddannelsestraditioner. Ved besøget på Universitetet, var denne spændende – og for Projekt Hirtshals, relevante – problemstilling, en væsentlig del af drøftelserne og erfaringsudvekslingen.

Et andet hovedtema, var Universitetets særlige studieform: *Det Problembaserede Projektarbejde*. Også dette emne havde stor relevans i forhold til Hirtshals Skolecenter, idet en væsentlig del af undervisningsformen i skolecenterets fase 3 (7. – 9. årgang) beror på projektarbejdsformen. Projekt Hirtshals var repræsenteret af alle undervisere fra Hirtshals Skolecenter, rektor Elsebeth Austin, leder af Unge- og uddannelsesvejledning Vendsyssel Niels Christian Andersen, samt skoleleder Troels Mikaelen. Fra Universitetet var repræsentanter fra studievejledningen, rektoratet, diverse institutter, samt studerende, der har deres oprindelse fra Hirtshals.

På baggrund af besøget den 12. januar, der udelukkende havde 'voksenrepræsentation', arrangeredes i efteråret 2012 endnu et besøg på AAU, nu med elever fra Hirtshals Skolecenters 9. årgang – i alt 85 elever – med det formål at øge elevernes kendskab til Universitetet, samt den væsentlige række af videregående uddannelsesmuligheder, der lå i elevernes eget 'nærområde'.

Begge besøg havde således stor relevans for det indholdsmæssige arbejde omkring Projekt Hirtshals, dels at rammesætte samarbejdet mellem Projektet og en meget stor og væsentlig spiller på det videregående uddannelsesområde i Nordjylland, og dels konkret at udvide Hirtshals Skolecenters undervisere og elevers kendskab til Universitetet og dets mange uddannelsesmuligheder.

UU-VEJLEDERS DELTAGELSE VED UDDANNELSESMESSEN I NOVEMBER 2014

I forbindelse med afholdelsen af den kombinerede skole/hjem-samtalecafé og uddannelsesmessen i november 2014 for forældre og elever i Hirtshals Skolecenters overbygning i Tornby Hallen var Uddannelsesvejleder Simon Nørkjær også repræsenteret. Simon var travlt beskæftiget hele aftenen i samtaler med forældre og deres børn om mulighederne i uddannelsesvalget. Vi oplevede således en god sammenhæng og vekselvirkning i den informative og inspiratoriske udstillingsdel af messen og muligheden for at få uddybet indholdet i en samtale med UU-vejlederen.

BUMP PÅ VEJEN

Den umiddelbare styrke i projektets tidsramme (3 år, hvor der var mulighed for at komme ned i substansen af problemstillingerne vedr. de unges uddannelsesvalg) oplevedes på samme tid måske også som en svaghed.

Med en forholdsvis stor personkreds, der skulle sikres involvering og berøring med projektet (25 lærere, 300 - 400 elever og disses forældre), var det min oplevelse, at projektet tit skulle 'løbes i gang' igen efter ferier, omlægning i strukturer og organisering – f.eks. nye skoleår, hvor der typisk kommer nye folk på banen i forhold til tilknytning til elever, funktioner m.m. F. eks. er der større bevågenhed om de unges valg af ungdomsuddannelser i 9. årgang end i 7. årgang, og således forskellig relevans i forhold til projektets indhold, alt afhængig af hvilken elevgruppe den enkelte lærer primært er tilknyttet i situationen. Den råde tråd i projektforløbet var således nok nem at se for os, der sad i 'maskinrummet' (kontakt- og styregruppen), men vanskeligere for den enkelte underviser og elev, endsig for forældrene, selv om der var stor omhyggelighed med den kommunikative formidling til denne kreds vedr. projektets indhold og formål.

Et bud på at sikre dette bedre i et eventuelt fremtidigt projekt kunne være, at etablere en redaktionsgruppe, der løbende udgav et digitalt nyhedsbrev med korte intervaller og med væsentlige informationer om projektets landvindinger, kommende arrangementer og lignende overblik, så der skabes dels kontinuitet i projektforløbet, og dels en større grad af bevidsthed om projektets eksistens – også når der er stille perioder.

PROJEKTRAPPORT

"Uddannelse og Udkant: pilotprojekt med fokus på Hirtshals" er udgivet som slutrapport i projektet og præsenteret ved afslutningskonferencen på Hjørring Gymnasium og Hf-kursus den 27. januar 2015.

Redaktion: projektets styregruppe.

PROJEKTETS HJEMMESIDE

I projektperioden har projektet haft en hjemmeside med relevante dokumenter og nyheder samt materiale fra projektet. Her findes bl.a. materiale fra de faglige samarbejder, som omtales i projektrapporten. Siden vedligeholdes også efter projektperiodens udløb: projekt-hirtshals.dk/

Webmaster: lektor Henrik Just, Hjørring Gymnasium og Hf-kursus (e-mail: hj@hj-gym.dk)